

II

Kronika
obce
Vinoř

díl

II.

a

2.

Tato kniha byla založena v roce 1981. Obsahuje 476 stran.

Jednatel MNV:

Flieg

Předseda MNV:

[Handwritten signature]

Úvod:

Dne 26. června 1981 zapisuji první řádky druhého dílu naší kroniky. V době od května 1980 do února 1981 jsem intenzivně pracoval na doplnění prvního dílu, obsahujícího dávnou historii obce a současně shromažďoval dokumentační materiál. Podařilo se soustředit přes 400 dokumentačních fotografií. S výsledky této práce jsme seznámili veřejnost na výstavce ve dnech 8.-9. května 1981. Úvodní besedy nad kronikou se zúčastnilo přes 90 občanů, kteří projevíli živý zájem.

V období únor až květen 1981 jsem vyhledával a třídil faktologický materiál pro souhrnný zápis za léta mezi dvěma světovými válkami. Začínám tuto práci s jednoróčními zkušenostmi, které zčásti potvrzují, zčásti upřesňují mé původní záměry a předpoklady.

Postupný přechod na chronologický způsob zápisů budeřejmě delší než jsem předpokládal, protože postupem času objevují se nová zjištění a charakteristické údaje z doby, kterou jsem již v kronice zápsal. Bylo by na škodu věci tyto zajímavé poznatky pominout. Domnívám se že bude lépe se k nim ve vhodné souvislosti vrátit i za cenu dalších porušení časové návaznosti zápisů.

Protože mám dosud v živé paměti postřehy ze svých školních let i z veřejného života za první republiky, vybavovaly se mi při studiu pramenů v archivu míst. národního výboru a v okresním archivu Praha - východ v Nehvizdách konkrétní postavy a události, které jsem již sám poznal, nebo prožil. Proto budu moci již v tomto období větší měrou využívat k rozlišování věrohodnosti údajů svých přímých prožitků, poznatků a zkušeností.

V této souvislosti vzpomínám učitele Jaroslava Erpeka. Ve značném rozsahu jsem mohl jeho zápisů využít jako dokladů vývoje obce.

František Klifner

Jaroslav Erpek

Narodil se 5. února 1889 v Soběslavi, kde v roce 1908 maturoval na c. k. učitelském ústavu. Prvním jeho učitelským působištem byly Petrovice u Sušice. Od r. 1912 do r. 1914 působil v Nezdicích u Sušice. Po celou dobu první světové války byl na vojně, sloužil u 28. zeměbranného pluku v Plsku a v Linci. Účastnil se bojů na ruské frontě, kde v r. 1916 prožil Brusilovskou ofenzivu. Onemocněl úplavicí a byl transportován do nemocnice v Praze.

Od září 1918 do konce srpna 1918 vyučoval v Nezdicích, pak působil jako správce menšinové školy v Kašperských Horách. Od září 1931 do srpna 1933 vyučoval na menšinové škole v Kukusu u Dvora Králové, od září 1933 do r. 1944 pracoval jako řídící učitel v Křhánicích na Sázavě. V roce 1944 byl na udání pensionován, nuceně přestěhován do Soběslavi a nasazen jako pomocný dělník v továrně Lada. V roce 1945 byl rehabilitován a ustanoven na vlastní žádost učitelem obecné školy ve Vinohřích.

Přisobil zde až do r. 1950, kdy odešel do starobního důchodu. Bydlel v rodinném domku čp. 398. Mnoho četl a cestoval. Podnikl prázdninové cesty do Německa, Holandska, Belgie, Francie, Anglie, Rakouska, Itálie - zcestoval celou republiku.

Byl to činný, pracovitý člověk, zakladatel místní organizace zahrádkářů, nadšený kronikář barátnické obce. V pokračujícím věku zapisoval údaje a zprávy související s politickým vývojem a s historií obce Vinohr do soukromé kroniky. Shromáždil tak uctyhodné množství různých nejrušnějšího obsahu.

Zemřel dne 5. března 1970. Je pohřben na vinohrském hřbitově.

Počátky dělnického hnutí

R

evoluční dělnické hnutí ve Vinohřích vznikalo a vyvíjelo se v úzkém spojení s okolními vesnicemi. Jeho radikální jádro tvořili zemědělské dělníci na panských statcích, do jejichž řad pronikaly levicové názory z blízkých center průmyslového proletariátu, zvláště z vysočanské Kolbenky a z brandýské Melichářky.

Vývojovým předchůdcem „rudého pásu kolem Prahy“ pokud jde o naši obec & let předmnichovské republiky, bylo revoluční hnutí zemědělského dělnictva, projevující se radou na sebe navazujícími demonstracemi a stávkami, v nichž zemědělská dělníci dávali průchod své nespokojenosti s panským útlakem a své vůli změnit poměry.

V sousedních Radonicích se již v roce 1890 konala jedna z osmi velkých dělnických schůzí požadující osmihodinovou pracovní dobu a povolení oslav 1. máje.

Vinoř byla centrem organizujícího se dělnictva v březnu r. 1906. Konala se zde významná schůze zemědělských dělníků s programem: Organizace hnutí hospodářského dělnictva, za účasti 160 osob. Následná schůze se konala téhož měsíce v Satalicích s programem: Mzdové požadavky. Zúčastnilo se jí 70 osob.

Ve dnech 25.-30. dubna 1906 stávkovali za zvýšení mezd dělníci na Černinském dvoře ve Cvrčovicích.

Vývoj probíhal i v naší obci na politické bázi sociální demokracie. Jak je patrné z dochovaných materiálů, byla vinořská sociálně demokratická organizace aktivní.

Delegátem na VII. sjezdu české sociálně demokratické strany konaném ve dnech 22. až 25. prosince 1906 byl vinořský občan Kajetán Altman, otec pozdějšího veřejného pracovníka Karla Altmana, který jako známý dekorater sálů obětavým způsobem ovlivňoval kulturní a společenský život v naší obci a širokém okolí. Kajetán Altman byl povoláním tkadlec, pocházel z Českého Brodu. Po matce byl německého původu - jeho matka rodným jménem Hollová, pocházela ze Štýrského Hradce. Otec Jan Altman byl provazníkem v Českém Brodu.

Delegátem na VIII. sjezdu sociálně demokratické strany konaném v době 11. až 14. srpna 1907 byl cukrmistr vinořského cukrovaru Josef Dvořák, otec Oty Dvořáka, hrdiny, který položil svůj život při obraně závodu Letov v květnové revoluci 1945.

Je známo i jméno Františka Sobotky, vinořského delegáta na sjezdu sociální demokracie, konaném v době 23. až 27. prosince 1911.

První roky předmnichovské republiky byly obdobím bouřlivých třídních zápasů i v našem kraji.

V druhé polovině května 1919 vypukly protidrahotní bouře na Brandýjsku. Stávkující dělníci procházeli v průvo-
dech od obce k obci. Na návsiích sta-
věli šibenice, přiváděli k nim sedláky
a obchodníky a varovali je před lich-
vařením. Během těchto demonstrací
prováděli členové hospodářských rad
soudy dobytka a chystali se převzít
zásobování. V červnu a červenci 1919
tyto demonstrace proběhly v Dolních
Břežanech, Čelákovicích, Káluži a Vel.
Tirnech.

Dne 22. července 1919 vypukla
bouře ve Cvrčovicích. Jámejší dvůr
obsadilo asi 150 dělníků vedených
trojčlennou hospodářskou radou. Se-
psali dobytek, zakázali jeho prodej
a pohrozili najemci dvora, že jej bu-
dou soudit.

Dne 22. července ¹⁹¹⁹ vznikla stáv-
ka v Radonicích, podepřená ultimátem
divěrníků obci karlínského okresu
statkáři Starovi: přijmout zpět pro-
puštěné dělníky, jinak propukne
stávka v celém karlínském okrese.
Stávka skončila 29. července, když
11 propuštěných dělníků (šlo o dělní-
ce) bylo přijato zpět do práce.

Hlavním nástrojem likvidace

dělnických projeví nespokojenosti bylo četnictvo. Do Vínohře byla nasazena 7. prosince 1918 desetičlenná skupina četníků pod záminkou ochrany porostů proti lesnímu pychlu. Byli ubytováni ve škole a hlídali zde celý týden.

Prosincová stávká z r. 1920, vyhlášená pražským dělnictvem jako odpověď na postup policie při obsazení Lidového domu v Hybernské ulici, měla svou odzvěď i v naší obci a okolí. Ve dnech 10.-18. prosince 1920 stávkovali zemědělské dělníky ve Vínohři, v Radonicích, v Satalicích a ve Ctěnicích. Zde měla stávká mimořádně dramatický průběh. Stávkující zabrali Schoellerův statek a postupovali jednotně se zemědělskými dělníky v Přezleticích, kteří však skončili stávkou o dva dny dříve, již 16. prosince. Nakonec byla i ve Ctěnicích stávká potlačena četnictvem. Přezletický dělník Václav Pláček byl uvězněn v jedné cele s Antonínem Zapotockým u zemského soudu v Praze.

K polarizaci dělnické levice a pravice došlo již v červnových volbách do obecního zastupitelstva

v roce 1919. Za stranu národně sociální byli tehdy zvoleni Josef Stella Petr, Přeslička, Václav Fridrich, Josef Sucho-párek, Václav Míka a Václav Zitek. Za sociálně demokratickou stranu František Hladík, František Kreibich, František Marsík, František Černý a Václav Weiss.

Přijetí podmínek vstupu do III. internacionály a proklamace věrnosti zásadám revolučního marxismu pak ovlivnilo vnitřní situaci ve vinořské sociálně demokratické organizaci do té míry, že v r. 1921 zde vzniká samostatná organizace Komunistické strany, nejprve na úrovni komunistické buňky, postupem doby získávající pozici druhé nejsilnější politické strany v obci. Po prvé tento poměr sil ukázaly výsledky listopadových voleb do Národního shromáždění v roce 1925 :

politická strana	odevzdáno hlasů do	
	posl. sněmovny	senátu
národ. demokrate	83	74
českosl. socialisté	237	208
sociál. demokrate	84	75
str. republikánská	30	26
strana lidová	44	41

str. národ. práce	15	10
str. živnostenská	75	66
Komunisté	136	110
nezávislí Komunisté	1	-
str. agrární	-	1
Bund der Landwirte	-	2

Úvodní období činnosti Komunistické strany ve Vínorů je spojeno se jmény Komunistů Františka Kreibichia, Stanislava Chytky, Jiřího Stribrného, Aloise Fibra, Antonína Machače, Františka Jurka, Aloise Holččka, Aloise Vrby, Josefa Antošce. Pracovali všude, kde šlo o věc dělnické třídy, o prospěch obce a jejích občanů.

Úvodnou základnou pro uplatňování Komunistického vlivu bylo obecní zastupitelstvo. Podle přehledu stranické příslušnosti z 1. dubna 1927 pracovali zde v komisi elektrárenské Stanislav Chytká, v komisi personální Antonín Machač, v komisi disciplinární Václ. Krépela za Komunistickou stranu. Prominentními funkcionáři obecního zastupitel. byli Komunisté Stanislav Chytká (zvolen náměstkem starosty 30. 3. 1933) a Alois Fibr (zvolen náměst.

starosty 30.3.1935). Oba dlouholetí členové obecní rady prosazovali zájmy komunistické strany a uplatňovali požadavky politického charakteru, v mnoha případech úspěšně, například:

Ve schůzi obecní rady 1. dubna 1927 byla komunistickými členy navržena a posléze přijata protestní rezoluce proti omezení obecní samosprávy.

Ve schůzi obecní rady 21. června 1928 prosazeno uveřejnění konkurny na obsazení místa obec. tajemníka též v Rudém právu.

Prosazen kompromis v placení dávky z přepychových bytů Jindřichem Bělohříbkem, který se snažil předpis dávky obejít a dosáhnout osvobodujícího výměru stát. památkového úřadu. Pod tlakem obec. zastupitelstva, v němž měl své zastance, přistoupil na komunisty prosazené usnesení obecní rady z 1. září 1934 a zavázal se platit roční paušál této dávky ve výši 5000 Kčs.

Dne 1. prosince 1934 projednávala obecní rada návrh konzumního družstva Včela na petici Národním shromáždění. Přítomní zastupci Včely požadovali snížení cen životních potřeb.

zvláště chleba, cukru, mouky, tuků a uhlí a aby nezaměstnaným byl přidělen potřebný příděl chleba, topiva a cukru. Návrh petice schválen a usneseno vyložit tuto u obecního úřadu k podpisování.

Vě stovkách případů komunisté v obecní radě intervenovali a navrhovali řešení sociálních otázek a zmírnění bídy mezi dělnictvem.

Zvláště v období nezaměstnanosti navrhli a prosadili využití obecních prostředků na pomoc nezaměstnaným. Například v obecní radě 2. ledna 1932 žádají členové obec. zastupitelstva strany komunistické o zařazení částky 30.000 Kčs do obecního rozpočtu k zmírnění krize pro nezaměstnané. K tomu obecní rada pověřuje obecní úřad provést řádný soupis všech nezaměstnaných a předložit jej do příští schůze rady. Požadavek je pak dne 9. března 1932 obecním zastupitelstvem přijat.

Významným počinem bylo zřízení prodejny konzumního družstva Včela v čís. p. 13. "Konzum" - jak se prodejně říkalo, plnil kromě své

funkce hospodářsko-sociální, též funkce politicko-agitační. V třicátých letech nakupovat ve Včele zde znamenalo hlásit se k politice komunistické strany. Že Včela měla pro tuto činnost své zázemí, ukazuje například skutečnost, že byla schopna uspořádat dne 27. června 1936 veřejný tábor lidu u příležitosti mezinárodního družstevního dne. O propůjčení prostranství před prodejnou k tomuto účelu kladně rozhodla obecní rada dne 12. června 1936. Prodavači konzumu postupně byli Bartošková, Václav Charoux a Aloisie Holečková-Procházková.

V období kolem roku 1929 vstupovali do vinořské komunistické organizace mladí - Alexander Babiák, Josef Pazdera, bratři Josef a Vojta Pavlové, František Hais, Karel Mareček, Aloisie Procházková, Václav Hatlman a další. V roce 1930 vznikla vinořská organizace komunistické mládeže. Jejím předsedou byl Antonín Havíř. V krátké době rozvinula plodnou kulturně politickou činnost a stala se účinným pomocníkem komunistické organizace v propagaci a agitaci. Sahrála

několik divadelních představení a repisami v Radonicích, Svěpravicích, Veleni a Sluhách. Napomáhala v přesvědčování a získávání mládeže do řad komunistické strany v okresním měřítku.

Mladí komunisté orientovali svou činnost také na tělovýchovu. V roce 1931 byla ve Vínorůi založena Federativní proletářská tělovýchovná jednota, sdružující na 60 členů většinou z řad dětí a mládeže. Cvičilo se v sále hostince u Karoušků dvakrát týdně. Jednota FPTJ byla aktivní a spolupracovala s okolními jednotami. Vínorští cvičenci se zúčastnili veřejných vystoupení v Radonicích, ve Veleni, na Kladně, v Mladé Boleslavi, v Píse-
Libni. Tyto jednoty se na optátku zúčastnily veřejného vystoupení, konaného na fotbalovém hřišti ve Vínorůi. Tato činnost byla trnem v oku státního aparátu, často kvalifikována jako nezákonná a protistátní, usilující o zvrát politického zřízení. V roce 1935 byla jednota FPTJ úředně rozpuštěna.

Komunistická strana ve Vínorůi si udržela trvalý vliv v politickém životě obce od svého vzniku, až do

druhé světové války.

Ve volbách do obec. zastupitelstva roku 1931 byl poměr sil následující :

polit. strana	hlasů	mandátů
nár. socialisté	230	5
občanský blok	203	4
komunisté	178	3
Nová Vínová	142	2
nepolitic. sdružení	127	2
social. demokraté	124	2
celkem	1004	18

Výsledky voleb do obec. zastupitelstva 29. 5. 1938 :

polit. strana - kandidátka	hlasů	mandátů
nár. socialisté č. 1	433	9
komunisté č. 2	258	5
soc. demokraté č. 3	136	3
řivnostníci č. 4	142	3
lidovci č. 5	102	2
nár. obč. voleb. sk. č. 6	135	2

Vustavující schůzi 21. 7. 1938 zvoleni:

starosta - E. Zárvonil - nár. soc.

místopředseda: J. A. Fibr - kom. - II. K. Altman - řivn.

členové ob. rady: P. Jarolím - nár. soc.

Jr. Kunst - nár. soc.

V. Potůček - soc. dem.

V. Fabian - obč. skup.

A. Machač - komunist

Prameny: Sborník "Památky revoluč. hnutí Středočeského kraje"
(Středisko památkové péče SKNV - Praha 1973)
Zápisy ze schůzí obecního zastupitelstva

Komunista Stanislav Chytka

Narodil se 5. června 1888. Pocházel z Heřmanic na Moravě, povoláním byl truhlář.

Patřil k zakladatelům Komunistické buňky ve Vinohřích v r. 1921. Strana jej v roce 1923 vyslala jako svého kandidáta do obecního zastupitelstva. Ve svých 35 letech zde začal svůj zápas za zájmy dělníků. Byl členem obecního zastupitelstva nepřetržitě od r. 1923 do r. 1939, tedy 16 let. Byl znám jako přemýšlivý člověk, přirozeně inteligence, otevřený, plamenný řečník. Tyto své vlastnosti uplatňoval od prvopočátku v jednání obecní rady i zastupitelstva.

Dne 21. ledna 1923 v obecní radě referuje, že „K. Černá bydlí pohromadě s rodinou Kavínovou, která čítá 9 členů a že jistě v jedné světnici není možné, aby se mohli shodnouti. Doporučuje pro to vzhledem ku starší a sešlosti Jos. Zemanově, aby tato dána byla do okresního chorobince a ještě se v tomto chorobinci místo upraved

nilo, přemístění K. Černé státi se má
že do bytu, který obývá dosud Jos.
Zemanová v čp. 42.

Dne 9. února 1923 v obecní
radě reklamuje, jakým způsobem
se vede evidence nezaměstnaných
a zda jsou za svou práci pro obec
honorováni. Starosta k tomu podá-
vá vysvětlení a rada přijímá návrh,
aby za práci nezaměstnaných, kte-
ří podpory neberou, bylo vypláceno
3 Kčs na hodinu a těm, co podporu
berou, 1 Kčs na hodinu.

Dne 14. listopadu 1923 „.....
p. Chytka sděluje, že náš příslušník
Hladík Jan jest bez přístřeší a žá-
dá, aby obec se nějak o něho posta-
rala. Usneseno poslati žádost k ma-
jitelům domů, aby p. Hladíka do by-
tu přijali a sice p. Pokornému, Laf-
kovi, Průšovi, Brajerovi, Macháčovi,
Srbovi, Semeckému a sleč. Hruškové.

Dne 15. ledna 1924 projednává
obecní rada, že „okresní polit. správa
oznamuje změnu zákona o udělová-
ní povolení k zábavám, dle něhož
okres. polit. správa nemá již práva
vybírat zvláštní příspěvky a doporu-

čuje, aby obec usnesla se vybírat
ze zábrav poplatků mimořádných. K
návrhu p. Chytky usneseno vybírat
z každé zábravy ve prospěch chudin-
ského fondu 20 Kčs. "

Dne 28. února 1924 projed-
návala obecní rada oznámení, že
".... v nouzi nacházející se rodině
Hrabové poskytl městský úřad v
Kladně okamžitou pomoc 30 Kčs a
žádá o schválení jaké podpory
maji se této rodině dále vypláceti.
K návrhu p. Chytky usneseno ob-
nos 30 Kčs zaplatiti a věnovati rodi-
ně v jejím neštěstí mimořádnou o-
kamžitou pomoc ve výši 100 Kčs.
Městský úřad bude dotázan o přes-
né informace o stavu rodinném. "

Dne 5. května 1924 p. Chyt-
ka činí dotaz na základě kterého
zákoná vyplácí se učitelství příby-
tečně od obce, když dle sdělení
okresní komise správní nesmí býti
státní úředník, neb obecní placen
výše než zákon dovoluje. "

Dne 3. prosince 1924 obec-
ní zastupitelstvo, k návrhu p. Chyt-
ky přesunuje obnos 1000 Kčs z
vojenství na stromořadí. "

Svůj boj za zmírnění bídy chudáků vede Stanislav Chytrka dál - a jeho podnětu zabývá se obecní rada dne 23. června 1925 potřebou stavby chudobince a přijímá usnesení, kterým, ... požádán byl p. Hradec k předložení návrhu na chudobinec a rovněž k sestavení rozpočtu. Pan starosta návrh i rozpočet předkládá, a něhož je vidno, že chudobinec rozpočten jest na obnos 173.000 řes. P. Stella doporučuje, aby se rozpočtový náklad dal k prozkoumání finanční komisi se žádostí o podání návrhu na úřadu tohoto nákladu a zastupitelstvu aby pak záležitost byla předložena.

Po rákulisním boji ve schůzi obecního zastupitelstva dne 12. května 1926, ... p. Chytrka dává návrh, aby se stavbou chudobince bylo ještě letos započato a v případě opačném, aby byla dána výpověď všem nájemníkům v obecním domě a v něm ubytování byli úplně nemajetní.

V mnoha případech zasazoval se o nápravu směrem nahoru, například - v obecní radě 1. dubna

1927 předčítá rezoluci připravenou jako návrh protestu proti omezení samosprávy chystaným zákonem o reorganizaci veřejné správy. O návrhu byla debata, usnesení ale vyvoláno nebylo."

Při projednávání dávky z nájemného v obecní radě dne 24. listopadu 1934, v obsáhlém a věcném projevu podrobil p. Chytka kritice zákon č. 77, který okleštil samosprávu, vzal jí možnost samostatné působnosti ve věcech finančních. Zákonem č. 76 poskytl úlevy velkému kapitálu, naproti tomu uložil těžká břemena nejmenším poplatníkům. Jako zástupce dělnické třídy měl by hlasovati proti zavedení této dávky. Na druhé straně však vidí nezbytnost potřeby obce a proto souhlasí se zavedením dávky ovšem s tím, aby z ní byly vyjmuty nejchudší vrstvy dělnického lidu."

Na charakterové vlastnosti St. Chytky ukazuje jeho prohlášení k rezignaci obecního zastupitelstva ve schůzi 1. března 1935 ... "P. Chytka vysvětluje příčiny krize samosprávy a zdůrazňuje, že ani v této krizi

nebyla by hospodárnost obce otřesena,
 kdyby nebylo nutné stavby měštánské
 školy, která byla postavena s láskou,
 radostí a jednomyslností celé obce,
 pro níž však, po skutky nezůstalo
 trvalého pochopení oné těžké a svízal-
 né práce. Jeprve pokolení příští, bude-
 li nestranně, uzná veliké oběti nyněj-
 ších poplatníků, kteří v době velmi těž-
 ké jsou nuceni ať dobrovolně, nebo s
 přinucením zákona přispívati na stav-
 bu této školy. Dluh, který jsme učinili
 ve výši tři čtvrti milionu Kčs činí nám
 dnes starost, jak sestavit rozpočet a
 hospodařit. Avšak, nesmí nám to býti
 odstrachou, naopak, musíme setrvati
 při velké odpovědnosti, aby nám příští
 zástupci nevytykali, že dovedli jsme
 obec zadlužit, třeba s důvodů čest-
 ných, avšak, nemožouce zdolati pře-
 kážky, chceme od této práce utíkati.
 Prohlašujeme, že my, jak tu sedíme,
 neneseme viny na tom, že dostali jsme
 se do finanční tísně. Viny nese systém,
 který okleštil samosprávu a zvýšil ná-
 klady obce, které dříve hradil stát (pří-
 spěvky nemocničních nákladů, starob-
 ních podpor, živelních pohrom a pod.)

Dnes je však možno jedině vydati podnět k protestu a důrazně žádati zrušení nebo novelizaci tohoto zákona. Do té doby navrhuji setrvali a učiniti vše, abyčiom vyšli z této těžké situace. Z toho důvodu také naše volební skupina dala nám příkaz setrvali na svém místě a vynasnažiti se k provedení rozpočtu všemi prostředky, v němž nebylo by těžkých břemen na ty nejmenší. Vývody p. Chytky byly s porozuměním celého zastupitelstva přijaty a usneseno utvořit zvláštní komisi, která by vypracovala memorandum za novelizaci zákonů č. 76 a 77. "

V důsledku své závadovosti dostal se nejednou do izolace a byl osočován a osobně napadán. Nechal se však zvířlat. Vážili si jej i političtí odpůrci.

Dne 21. 6. 1928 byla obecní rada nucena vzít na vědomí dopis, v němž „komunistická buňka ve Vinohřích oznamuje, že ve své schůzi vyslovila p. Chytkovi plnou důvěru a trvá na svém právu. "

V roce 1937 stihl St. Chytku těžký úraz s trvalými následky.

Obecní zastupitelstvo 29. října 1937 projednalo návrh národ. Socialisty Kunsta, ... aby p. St. Chytkovi, který po těžkém úraze nachází se v nemocnici, byla zaslána zdravotice a vzpomínka z dnešní schůzce.

Obecní tajemník Jos. B. Nešnědal, který svými politickými názory patřil k protivníkům St. Chytky mu 5. 6. 1958 v gratulaci k 70. narozeninám napsal: „... S jubilantem seznamuji se v srpnu r. 1920, kdy jsem byl vyslán představiteli se obecní radě jako budoucí tajemník. Již ten den ověřil jsem si charakter př. Chytky. Již tehdy se hlásil k levému křídlu strany sociálně demokratické a své přesvědčení potvrzuje r. 1921, kdy vstupuje do nově se tvořící strany komunistické. Ruská revoluce znamenala novou sebedůvěru. Staňovi nebyl lhostejným osud vlastního národa a chápe tedy dobře, že za daných poměrů musí i český dělník pracovat k rychlejšímu a radikálnějšímu způsobu boje za uskutečnění lepšího hospodářského a kulturního života. Ano, tys milý Staňo věřil, že cesta demokracie může vést jedině ke

Komunismu, k víře v lepšího člověka budoucnosti a tvůrce nového společenského zřízení, založeného na sociální spravedlnosti.

A dnes svou životní dráhu, kterou Ji osud dopřál projít, ohraničují mezníky 70 let. Dospěl k této věkové hranici, jistě sám také rekapituluješ celý běh svého života a já vzpomínám s Tebou vděčně, jindy zas nevděčně práce v obecní samosprávě vlnořské. Tvá rozvážnost, někdy i nutná ústupnost přinášela i své straně nové a nové přátele a příznivce.

Řešení sociálních potřeb občanstva i školy našlo v Tobě nejradikálnějšího zastávce a posilovalo organizačně řadu strany komunistické natolik, že za pár let tato se stává ve Vlnoři druhou nejsilnější stranou, s níž bylo nutno za všech okolností počítat. A my dva jsme si dobře přitom rozuměli. Byls několik let i náměstkem starosty a sociální potřeby lidu rád jsem s Tebou urovnával.

Chudobinec připisuje se Ji jako dílo prý sbytečně - to dnes.

Jito nesprávnou kritikou mohli vyvolá-
 vat jen ti, kdož neznají, nebo znát ne-
 chtějí stávající tehdy platné zákony,
 jakož i tehdejší právní a sociální po-
 měry. Za první republiky mohl být
 kupř. dělník-deputátník, pracující tre-
 ba 40 roků vystěhován na ulici jen
 proto, že musil uvolnit naturální byt.
 Jys zákon předělat nemohl, Jys tedy
 prosazoval, aby tu byla okamžitá po-
 moc. Byt a stále byt! Proto byla stavba
 nutnosti - a zůstane Jvým pomníkem
 po stránce sociální tím nejkrásnějším.
 ... Jys mohl riskat blahobytné posta-
 vení ve svém závodě v Letňanech, pod-
 mínkou však bylo: „Odhodte legitima-
 ci komunistické strany“ a Jys odpově-
 děl „já své přesvědčení neprodávám.“
 A to bylo v době velké krize nezaměst-
 nanosti v době, kdy doma bylo 6 členů
 rodiny odkázaných jedině na Jvon
 mzdu. Byls vyhozen na dlažbu. Bylo
 to toho mnoho, co jsi poctivě, nenároč-
 ně, ba ke své škodě vykonal, ale Jvé
 svědomí Ji může říci, že za práci a o-
 bětí pro dobro celku studětí se nemusíš.“
 Stanislav Chytka prožil těžký
 život. Jako otec 8 dětí (další 2 v ranném

věky zemřely.) Zakusil se svou rodinou opravdovou bídu. Poctivě se snažil rodinu uživit. Než by zapřel své přesvědčení, raději řivořil, stáhněl nucně živo-
byti povozničením, rozvozem pytlova-
ného uhlí a ubohým hospodářským
na kousku od obce pronajaté půdy s
vychrtlými koňmi. Měl svá životní trá-
pení - ve svých 30 letech ovdověl (pr-
vní manželka Anna zemřela v r. 1918
ve věky 28 let) a oženil se znovu. V r.
1925 mu zemřel 13 letý syn Viktor,
při náletu na Kbely 25.3.1945 zahy-
nul druhý syn 15 letý Evžen.

Jistě mu nebylo lehké, když
on, který tolika nuzákům pomohl sám
musel obecní zastupitelstvo požádat
za nutnou pomoc v nouzi. Obecní
rada se dne 26. ledna 1934 k návrhu
p. Zarvonila usnesla, "... vyšetřit
rodinné poměry, zvláště kolik má
dětí a kolik nejnnutněji potřebuje."
Poskytla mu pak výpomoc ve výši
1.000 Kčs.

Zápis ze schůzky obecního
zastupitelstva 30. prosince 1938 říká:
"Kv konci schůzky pp. Fibr a Chytrka
loučí se s členy zastupitelstva, ještě
podle nového ustanovení budou zá-

stupci strany komunistické zbavení členství v zastupitelstvu i komisích. Raději uznají, že pracovali rádi a děkují za spolupráci všem členům. Oběma poděkoval p. starosta."

Stanislav Chytrka nikdy nezapřel své komunistické přesvědčení, vystupoval jako komunista ještě v roce 1939 a přece nebyl zatčen se skupinou vinořských komunistů, kteří pak zahynuli v koncentračním táboře Mauthausen. Do smrti těžce nesl nevyslovené a nepodložené podezření, že v rozhořující chvíli své přesvědčení zradil. Pravou příčinu mohl vysvětlit pouze vrchní strážník str. Vojtěch Parda a tajemník, Jos. Nesnídal, kteří zfalšovali seznam komunistů a vydávali jej za jiného Chytrku. Ani zatčení komunisté jej neprozradili.

Po válce se dále aktivně podílel na stranickém životě jako člen výboru KSČ, člen akčního výboru NF. Mezi prvními vstoupil do vznikajícího Jednotného zemědělského družstva.

Poslední léta jej stihla srdeční choroba. Utrpení bylo příčinou, že dne 2. října 1963 dobrovolně skončil život. Oběsil se.

Správa obce

chůze obecního zastupitelstva dne 22. března 1898 volila obecní představenstvo takto:

„Při předsevzate volbě starosty odevzdáno 11 lístků, avšak nadpoloviční většiny nedocíleno, následkem čehož podniknuta nová volba. Při druhé volbě starosty odevzdáno opět 11 lístků a opět nedocíleno nadpoloviční většiny, pročež překročeno k užší volbě mezi pp. Antonínem Srbou a MUDr. Jos. Chinim. Při této třetí volbě odevzdáno opět 11 lístků z nichž 1 byl prázdný, pan A. Srba dostal 4 hlasy a p. Dr. Jos. Chini dostal 6 hlasů, následkem čehož byl prohlášen za zvoleného.

Při volbě prvního radního odevzdáno 11 lístků a zvolen 9 hlasů p. Ant. Srba. Při volbě druhého radního odevzdáno rovněž 11 hlasů a zvolen 7 hlasů p. Frant. Nedvídek.

Tento c. k. systém obecního zastupitelstva, obecní rady, starosty a dvou náměstků byl převzat do obecní samosprávy i za republiky.

Členy obecního zastupitelstva byli :

Jméno člena	členem v době	
	od roku	do roku
Altman Kajetán	1898	1904
Antoš Antonín	1912	1917
Bahenský Alois	1923	
Barochovský Josef	1930	1932
Bejvl Simon P.	1891	1912
Berenda Karel	1923	1935
Bubeníček Alois	1931	1937
Bubeníček Antonín	1922	
Bubeníček Antonín	1887	1888
Bubeníček František	1911	1919
Černý František	1919	
Douša Václav	1911	
Dvořák Josef	1922	
Deyl Václav Otakar	1911 1923	1919 1932
Fibr Alois	1931	1939
Fridrich Václav	1919	1922
Havlíj Ladislav	1931	1934
Hladík František	1919	1942

Hofman Antonín	1887	1915
Hofman Josef	1919	
Holinka Ferdinand	1898	1902
Holub Josef	1923	1937
Holy Václav	1919	1932
Hosnedl Julius	1930	1937
Hrabě Antonín	1894	1908
Hradec Josef	1919	
Hrdlička Josef	1887	1911
Hroněk František	1899	1
Hykeš František	1887	1905
Charvát Jindřich	1894	1907
Chini Josef MUDr.	1898	1919
Chytka Stanislav	1923	1939
Janda Josef	1923	
Jirina Václav	1887	1917
Kadčáček, J. Ing.	1923	
Karoušek Emanuel	1891	1897
Klímová Alžběta	1919	
Kobera Josef	1907	1919

Kostelecký Antonín	1891	1919
Kreibich František	1919	
Kroutil Theodor	1907	1916
Kudláček František	1930	1934
Kuchař Jaroslav	1922	1923
Kunst František	1931	1940
Lenc Antonín	1891	1896
Macháček Antonín	1931	1939
Macháček František	1923	
Mann Jan	1887	1911
Maršík František	1919	
Mařenec František	1891	1898
Mařenec František	1931	1937
Máša Jan	1891	1898
Mázel František	1915	1916
Mika Václav	1920	
Nedvídek František	1887 1923	1911
Nejedlý František	1930	1944
Patras František	1921	
Petrlik Antonín	1907	1912

<i>Plesnivý Jan</i>	1923	
<i>Plichita Jan</i>	1930	
<i>Pokorný František</i>	1921	
<i>Procházka Antonín</i>	1904	1907
<i>Préslička Petr</i>	1919	
<i>Putík František</i>	1923	
<i>Rudolf František</i>	1931	1937
<i>Semecký Jaroslav</i>	1931	1944
<i>Skákal Antonín</i>	1923	
<i>Srba Antonín</i>	1891	1904
<i>Srba Josef</i>	1907	1919
<i>Stella Josef</i>	1919	1923
<i>Suchopárek Josef</i>	1919	1937
<i>Sýkora František</i>	1887	1911
<i>Šilhavý Antonín Ing.</i>	1930	1937
<i>Šulc Pavel</i>	1930	1936
<i>Trost Josef</i>	1932	
<i>Vilíř Emil</i>	1896	1914
<i>Vandas Bohumil</i>	1931	1944
<i>Vavřinec Josef</i>	1911	1919

Weis Václav	1919	
Verner	1930	1935
Vrba Alois	1934	1937
Zazvonil Emil	1930	1945
Zcitliamek Antonín	1890	1898
Zitek Josef	1893	1898
Zitek Václav	1907	1914
Zitek Václav	1919	1923
Žitný František	1923	1935
Žitný Karel	1891	1911
Zvěřina Alois	1912	1919

Řemědělství

D pradávna byla naše obec obcí řemědělskou. V období mezi dvěma válkami zde pracovaly pouze dva průmyslové podniky - Deylova továrna na řemědělské stroje a Spolkový rolnický cukrovar, kromě řady živnostenských řemeslnických dílen.

Na starých řemědělských usedlostech hospodařili ještě Antonín Koste-

lecký - čp. 26, Antonín Hrabě - čp. 25, Josef Nouša - čp. 40, Petr Karoušek - čp. 157, František Nedvídek (pak syn Václav Nedvídek - čp. 13. Na polích hospodařili též Vincenc Karoušek (přezdívaný "Vindík") - čp. 28, sedlák František Bubeníček - čp. 88, řezník a hostinský František Karoušek - čp. 43.

Ještě před první světovou válkou se přestalo hospodařit na usedlostech čp. 8 (Ferdinand Neuhold), čp. 7 (Antonín Srba), čp. 15 (u Žitných).

Také obec vlastnila ornou půdu. Z dob Cernínského panství se tradovala práva o bezplatném užívání pozemků, později připadlých obci, místními rolníky. Po příchodu obecního tajemníka Jos. Nešnidala byla tato "rustikální práva" zpochybněna a vznikl spor, rozhodnutý nakonec ve prospěch obce.

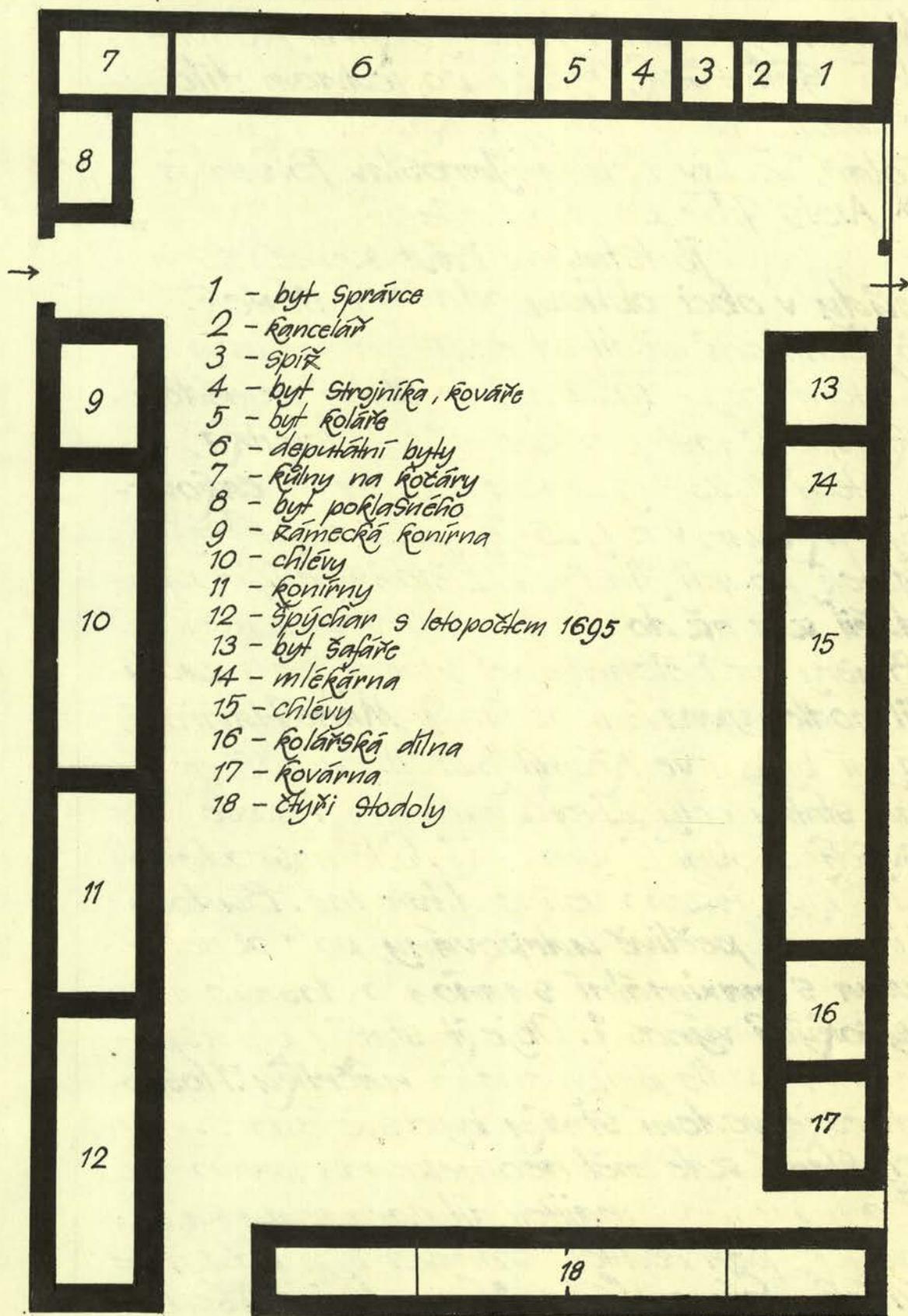
Obecní pozemky byly rozděleny na 19 dílců po 1 míře a na 3 díly po půl hektaru. Dva půlhektarové díly měl po léta pronajaty Josef Nouša, jeden díl František Nedvídek. O pronájem obecních polí byl značný značný zájem mezi bezzemky. Podle usnesení obecního zastupitelstva z 5. října 1936 byli nájemci obecních polí Macháčová, Josef Holcěk, Václav Galač, František

Mařenec, Antonín Antony, Karel Nedvídek, František Pecka po jednom dítě a Stanislav Chytrka, A. Kabátová, Josef Kolář, Václav Řepka, Jaroslav Pohanka a Alois Fibr po dvou dětech.

Podstatnou část zemědělské půdy v obci obhospodařoval statek. Po Černíněch měnil od r. 1918 své majitele.

V letech 1919 - 1922 najala statek zemědělská společnost pro zpeněžení dobytka, v letech 1923 - 1924 zde hospodařil čákovický cukrovar, v r. 1925 jej jako zbytkový statek koupil Jindřich Bělohříbek. Hospodařil zde až do své smrti 6. srpna 1942.

Poměry na Bělohříbkově statku jsem zadal podle vyprávění občanky Marie Haviřové, nyní bytem ve Křemílkově ul. čp. 245, která na statek celý život pracovala, i podle svých osobních prožitků. Celé hospodářství bylo řízeno velice důsledně. Budovy i inventář pečlivě udržovány, pole obdělávána s maximální snahou o dosažení vysokých výnosů. Objekt statku byl uspořádán podle připojeného náčrtku. Hospodářské vedení statku bylo svěřeno správci, který zde měl neomezenou pravomoc i odpovědnost majiteli, titulovanému zaměstnanci „pan ředitel“. Správci byli postupně Višek, Šíma, Václav Víc a Alois Ašenbryl. Poklasný Tichý (později František

Uspořádání Belohřibůvka statku
 (v letech 1925 - 1945.)

Macháček) prováděl dozor, organizoval a zodpovídal správci za práci lidí na polích.

Denně dával dělnicím před vraty statku pracovní příkazy, dělnice chodily k t. zv. „pefelu“ - viz německy Befehl. Šafář Jiránek (později Josef Duda) obdobně dozíral na práci kočů, voláků a děveček ve stájích a chlévech. Spolu se správcem úřadovali v kanceláři účetní a adjunkt (Filip Hartman, Václav Ašenbryl). Ten dozíral na práci poklasného a šafáře. Na statku byli zaměstnáváni zahradníci (Suchopárek, Klíma, Kotouč), kováři (Josef Sysel, Vojtěch Polanka) a kolaři (František Hais, František Hykl). Polní práce se prováděly ručně. Obilí se kosilo kosami, později sekačkami a samovary. Řepa se třikrát ručně okopávala, ručně shazovala na hromádky a srpy osekávala. Obilí se mlátilo parními mlátičkami, hluboká orba se prováděla parními oračkami. Mlátička byla vlastní, oračky se nájímaly. Za ruční rozhárčení 120 hromádek hnoje byl plat 21 Kčs. Mezi vinořskými rybníky v prostoru od mostu přes silnici k Satalicům až k cukrovarskému rybníku byly louky, pečlivě ošetřované a sklizené. Na louce „Pod borovičkami“ t. j. v místě dnešního biologického rybníka

se ročně sklízelo 6 for sena, louka pod zámkem dávala 4 fůry. „Na dolíkáči“ 5 for. „Pod zámečnickovými“ 5 for, pod farskou zahradou 3 fůry. „Pod břízkem“ podle potoka k cukrovaru 11 for sena. Svázelo se na dlouhých vozecích t. zv. žebříňácích.

Hodinová mzda za polní práci byla 1,20 Kčs pro dospělé a 50 haléřů pro děti.

S úctou k těžké práci, kterou „dobyvaly chléb náš vezdejší“ uvádím jména zemědělských dělnic Hájková, Havlíková, Pohanková, Fojtová, Patrasová, Svobodová, Hrušková, které u Bělouhřtorka pracovaly vedle početných skupin dělníků ze Slovenska. Slováci zde pracovali podle zásady „kolko hodin, tolko korun.“

Ve stájích stálo 6 párů tažných koní, 1 pár kočárových koní, 6 párů volů, 50 - 60 kusů krav, 12 kusů telat. V konárnách pracovalo 6 kočů, ve chlévech 5 děveček, a 2 krmiči. Byli to t. zv. deputátníci. Bydleli s rodinami v ubohých sociálních podmínkách v nynějším čp. 23. Dříve to bývala t. zv. „Čapková chalupa“. Stavení ve dvoře byl výměnek k této chalupě. 8 deputátních bytů bylo přímo ve statku. Rodiny

žily z deputátu 80 kg brambor, 2 q uhlí, 20 kg žitné mouky, 10 kg hrubé mouky, 10 kg jemné mouky, denně 1 litr mléka.

Pracovní kázeň byla tvrdá, až bezohledná. Za poklesky se strhávalo z platu podle libovůle. Dovoleno měli pouze „poručníci“ dělníci nikoliv. Za Černínů se vždy o vánocích konaly v rámci vánoční nadílky. Pod patronací děkana Šimona Bejvla bylo každoročně pozváno 12 dětí ze statku a 12 dětí ze vsi ke slavnosti pod vánočním stromem s nadílkou. Přednášely zde, zpívaly, dostaly cukroví, ovoce a oblečení od hlavy k patě. Za Bělohříbků nadílky nebyly.

Hofmaniův statek

Historii tohoto starého selského gruntu jsem zapsal v I. díle naší kroniky na stránkách 233 - 241. Rod Hofmaniů se na statek dostal 12. února 1879 sňatkem Františka Hofmana z Radonic s neteří Josefou Vykukou jménem Vrzlovou. Po její smrti oženil se František Hofman r. 1882 po druhé s Františkou Zárubovou ze Dřevčic. Roku 1880 přikoupil sousední usadlost čp. 35 od Antonína Černého. Po smrti

Františka Hofmana provdala se vdova za
jejho bratra Antonína Hofmana. Ten
přikoupil další usedlosti - čp. 33 "U Še-
biků" čp. 8 "U Žitných" ("U Neuholdů") a
čp. 36 "U Macháčů".

V roce 1909 byla na statku následující
situace : vlastních polí - 44 hektary

pronajatých - 4 ha
zahrad - 46 arů
pastvin - 2 arů
neplodné půdy - 47 arů

Chovalo se : 4 tažní koně v ceně 3200 Kč,
6 volů v ceně 3000 Kč,
26 volků v ceně 7800 Kč,
1 dojnice v ceně 390 Kč,
1-2 vepři pro domácí potřebu.

Průměrné výnosy z 1 hektaru :

ořechy	360 q	v ceně 1,28	- 2.46 Kč
pšenice	28 q	" 24	- 34 Kč za 1 q
ječmene	25 q	" 20	- 24 Kč
ovsa	18 q	" 17	- 22 Kč
žita	24 q	" 19	- 23 Kč
brambor	200 q	" 6	- 10 Kč
řepky	15 q		
vikve	21 q		
<u>Krmné dávky</u>	-		

na 1 koně : 6-7 kg ovsu denně, při namá-
havé práci o 2 kg více. Jetele
co kůň sežere. Steliva 4 kg den.
na 1 kus hovězino : řezanky z 5 kg ječné
slámy, 30 kg řízky a 4½ kg hlúče se radi-

ny, vikve, bpbů, otrub, pokrutin a černé mouky.
 Šteliva 4 z kg denně.

Pracovní a platové poměry :

pracovní doba v létě od 6 do 11 hod. 1 - 6 hod.
 v zimě od 7 do 11 h. a od 1 do 5 hod.

Rákladní platy bez deputátu :

kočí 12 K týdně

volák 11 - 12 K týdně

skoták 14 K týdně

a k tomu byt s chlévkem zdarma.

denní plat dělnic :

v létě 1 K na den

v zimě 80 hal. na den

při vázání 1.20 K, na den

při mláčení 1.30 K, na den

denní plat nádeníka v létě 2 - 2.40 K,
 v zimě 1.60 - 1.80 K

platy za akordní práce :

od 1 korce okopání řepy - 4 K

" jednocení řepy - 6 K

" druhé okopávky ř. - 5 K.

" dobývání řepy - 14 K

" seřání obilí - 5 až 6 K

od rozháření hromádky linoje - 1 až 2 hal.

měsíční deputát čeledína u koňů :

40 kg žita

30 kg pšenice

60 kg brambor

150 kg uhlí

50 kg dříví

denne půl litru mléka,
ročně 200 Kč

Ceny potravin ze statku:

1 kg másla	2 - 2.80 Kč
" tvarohu	50 hal.
1 vajíčko	30 - 50 hal.
1 kuře malé	30 - 50 hal.
1 kuře velké	1 - 2 Kč
1 slepice	1.60 - 2 Kč
1 kachna	2 Kč
1 husa	4 - 4.40 Kč
1 zajíc	2.80 - 4 Kč
1 koroptev	70 hal.
1 pár holubi	1 Kč

Ceny strojů:

1 pluh	70 Kč	sekačka	340 Kč
1 brány žel.	45 Kč	travní sekač.	200 Kč
1 pérový kypřič	120 Kč	pohrabovač	60 Kč
1 válec žel. trojdit.	180 Kč	mlýnek	160 Kč
1 plečka	140 Kč	plečka	40 Kč
1 sečí stroj	610 Kč	pluh	40 Kč
1 třesečí stroj	720 Kč	válec dřev.	40 Kč
1 žací stroj	560 Kč	válec žel.	160 Kč
1 samovar	900 Kč	decimálka	30 Kč
1 vozniče	80 Kč	mostní váha	240 Kč

Ceny řemeslných výrobků:

nová podkova	-	1 - 1.20 Kč
kovová obruč na kolo	-	9.12 Kč
pár koňských postrojů	-	140 Kč
vůz bez kování	-	100 Kč
žebřík 4 1/2 m	-	6.40 Kč
trakař	-	12 Kč

V roce 1915 převzal statek syn Antonína Hofmana Josef Hofman, narozený r. 1890, absolvent hospodářské školy, por-
dejší starosta obce (r. 1923 - 1927) a sta-
rosta místní jednoty Sokol (r. 1922 - 1939).
Přístavbami, přestavbami a hospodařením
přivedl statek na vrcholnou úroveň doby.
Byl označován jako vzorný a navštěvovaly
jej exkurze odborníků.

Nejúspěšnějším rokem byl rok 1936,
kdy se na statku hospodařilo takto:

Výměra : vlastní pozemky - 55.70 ha
najaté " - 18.80 ha
zahradá - 0.66 ha
zastavená plocha - 0.50 ha

Osevní plochy :

pšenice ozimá - 17.60 ha	ječmen jar. - 13.20 ha
žitó - 4.20 ha	cukrovka - 17.75 ha
ječmen - 3 ha	krmná řepa - 1.40 ha
směska ozim. - 4.80 ha	brambory - 2.25 ha
" jará - 1.20 ha	vojtěška - 9.10 ha

Stav dobytka : dojnice 40 - 46 kusů
jalovice 12 kusů
býčci 3 kusy
vepři 28 kusů
telata 2 - 6 kusů
koně 4 páry
tažní voli 2 kusy

Hospodaření mlékem :

nadojeno za rok celkem 155.690 litrů
průměrná denní dojivost - 9 litrů

do mlékárny a míst. konzumu dodáno :
154.775 litrů po 1.08 Kčs

deputátní a vlastní spotřeba - 915 litrů

Hektarové výnosy :

pšenice - 26 q, prodejní cena 162-179 Kčs
žito - 27 q, " 125 Kčs
ječmen - 30 q, " 124-126 Kčs
cukrovka - 360 q, " 11.55 Kčs
brambory - 180 q, " 25 Kčs

Roční tržby : za obilí - 121.337 Kčs
za cukrovku - 70 tis. Kčs
za brambory - 4.500 Kčs

Prodej dobytka : prodáno celkem za rok
hovězího - 45 kusů (4.60 - 5.60 Kčs za kg živé váhy)
jalovic - 15 kusů (5.60 - 6 Kčs za kg živé váhy)
vepřů - 28 " (7.20 - 8.40 Kčs ")
býků - 1 " (6 Kčs ")
koně - 2 " za 30.000 Kčs

za prodaný dobytek utrženo celkem
113.217 Kčs (hovězí) a 49.650 Kčs (vepřový)

Nákup dobytka : nakoupeno za rok
dojnic - 44 kusů po 6 Kčs za 1 kg
jalovic - 15 " po 4.20 - 5 Kčs "
býček - 1 " po 5.50 Kčs "

za nakoupený dobytek vydáno celk. 156.207 Kčs.

Deputát měsíčně :

80 kg brambor
90 kg obilí
200-300 kg uhlí
50 kg dříví. Denně 1 litr mléka.

Na mrdáči vyplaceno za rok 77.737 Kčs.
Provorní výdaje (jako udržování inventáře,
 budov, náklady za krmiva, za hnojiva, osiva,
 mazadla, pohonné látky, elektrický proud
 pojištění, daně a podobně vydáno celkem
 378.842 Kčs. Za parní orbu například vydá-
 no za rok 4.036 Kčs.

Inventář statku:

mlátička „54“ automatická, se zvedacem
 pytlů a výfukem plev,

lis k mlátičce, samovázací
 elektromotor 30 Ks

traktor „John Deere“ s pluhem 1-3 radlice,
 vyorávačem cukrovky, bránami,
 smykem, kultivatorem a válci

Samovazáč

obilní stroje žací

obilní stroje travní

sečí stroj obilní 16 řádkový, kombinovaný
 též na seči cukrovky

sečí stroj 20 řádkový kombinovaný

pluhů železně potažených různých rozměrů

brány železně obyčejné, luční, na plevel

výfuková řezačka

řezačka na siláž

krouhačka krmné řepy

drtič chrástu na siláž

drtič pokrutin

třídíč brambor

míčiadlo melasového krmiva

šrotovníky kamenný a kladivkový
 mačkadlo ovsa
 pérové a obyčejně valníky
 fasunkové vozy malé a velké
 zebříňáky
 voznice na mčasu a na močku
 ledkovače
 válce železné a dřevěné, prstencové
 plečky na obilí a cukrovku
 obraceče sena vidlicové
 postříkovací stroj „Kartof“ na ničení osivice
 kultivatory lukočerzy
 čističe obilí triery
 mostní váha na vozové náklady
 zařízení kovářská dílna
 zařízení kolářská dílna
 Na statku byl zaměstnáván
 traktórista (zároveň řidič osobního auta),
 kovář, kolář, šafář.

Živnosti

radiční spádovost okolních obcí
 Satalic, Radonic, Podolánky,
 Cvrčovic, Přezletic a Ctěnic do Vínorče
 se i po roce 1918 v období první repu-
 bliky projevovala nejen docházkou do

školy a do kostela, na hřbitov, ale též v možnostech koupit, nebo obstarat si zde prakticky všechno pro denní potřebu v domácnosti.

Potravinářské obchody

Potraviny se prodávaly v krámech, nazývaných nejčastěji, obchod smíšeným zbožím, nebo také „koloniální obchod“. Na návsi byly před první světovou válkou dva takové obchody. František Kratochvíl obchodoval v čp. 21. V roce 1908 požádal c. k. okresní hejtmanství o povolení výčepu lihových nápojů. Při projednávání žádosti v obecním zastupitelstvu dne 5. 8. 1908 byla žádost g filasy zamítnuta s odůvodněním, že „... za současných poměrů, kdy většina dělnictva ráhy zrna a porde večer oddává se pití lihových nápojů, není možno, aby něco podobného se povolovalo, zvláště kde výčepní místnost nachází se uprostřed obce a v blízkém sousedství školy a kde často jest viděti lidi ve stavu napilém choditi po obci.“

Avšak již 20. 8. 1908 „... usneslo se obecní zastupitelstvo k vyrvání c. k. hejtmanství v Karlíně nečiniti žádných namitek proti povolení výčepu pálených lihových nápojů p. Františku Kratochvílovi

S tou však výhradou, když pan Kratochvíl výčepní místnost upraví tak, aby nebyla spojena s kúpeckým krámcem a když místnost výčepní bude zavíráti v sobotu v 6. hodin večer a v neděli po celý den.

Po válce obchodoval zde Jindřich Charvát.

V čp. 36, kde byla zároveň pekárna, prosperoval obchod Václava Douši, známý kvalitou zboží, vzornou obsluhou zákazníků a seriózností v obchodním podnikání.

Ostatní krámký měly charakter hokynářství a byly roztroušeny po obci. Na rozdvoje silnic do Ctěnic a Přezletic stál domek čp. 4, kde obchodoval Josef Kobera. Domek byl zbořen v roce 1957. Pod kostelem byly dva krámký. V čp. 68 byl krám Pálkův a v čp. 52 byl krám Sýkorův. Krámek byl později změněn na trafiky.

Na hlavní ulici měli své krámký Antonín Reithammel, starosta obce v čp. 82 (později v tomto krámě měla galanterní obchod Pavla Vokurková) a Alois Kaderábek v čp. 80. Jeho sluchové vady nepoctiví zákazníci, nejčastěji kluci, využívali k drobným krádežím. Kaderábkův krámek existoval až do 28. 8. 1931, kdy se majitel obchodu vzdal a krámkové dveře dal zazdíť.

V letech mezi světovými válkami (1919 - 1939) se měnilo rozmístění obchodů i spřísobu prodeje. Ze starých obchodů zůstal obchod Doušův. Po F. Kratochvílovi obchodovali Charvátovi. V ztísněných podmínkách Koberova krámku obchodoval Josef Kostka s manželkou.

V prostoru hlavní křižovatky odkoupil část litých statků obchodník Otakar Springer ze Sluh a postavil zde patrový dům s dvěma prodejny v přízemí. Otevřel zde koloniální obchod, vybavený úplně novým zařízením. Později obchod pronajal Václavu Křojčíkovi, který zde zřídil prodejnu drogerie. Naproti přes ulici v čp. 7 „U Srbů“ vedl svou drogerii Václav Křepela. Byl organizovaným komunistou, aktivním funkcionářem.

Na křižovatce v čp. 2 měl před válkou svůj obchod Čeněk Glaser. Obec zastupitelstvo se dne 29. 7. 1912 porostavilo nad tím, že „... Čeněk Glaser, obchodník v čp. 2 dosud nebyl vyrozuměn k tomu, že má vývěsní tabuli umístěnou na domě na straně do okresní silnice ku Ctěnicům odstraniti z důvodu, že dle živnostenského řádu má živnostník právo své zboží ve výkladech na veřejnost vystavovati.“ Mnohem později se v tomto krámku krátkodobě pokoušel o úspěch

v obchodním podnikání Václav Holý, starosta obce, hajný.

Přízemí rodinného domku čp. 251 "U Horáků" pronajal podnikavý obchodník Ervín Flavička a otevřel zde kupačský krám s potravinářským zbožím.

Krátké trvání mělo podnikání Marie Dvořákové, která v čp. 117 proti Deylově továrně otevřela hokynářský krámeček.

Vě Vínorů byly tři obchody galanterním zbožím. V čp. 99 bydleli Altmanovi. Marie Altmanová vedla obchod a Karel Altman provozoval živnost dekoratérskou (viz strana 8. této knihy). Později otevřela obchod galanterií švadlena Marie Sejková. Měla krámeček vedle fary "U Hačeckých" se vchodem do ulice. Dnes tato stavba slouží jako garáž k čp. 45. V čp. 82 prodávala galanterie Pavla Vokurková. Zároveň pracovala jako švadlena. Později (v době 2. světové války) přestěhovala živnost do krámků v přístavku "U Srbů" čp. 7. Žila zde až do květné neděle 1945. Zahynula se svým vnukem, školákem Františkem Fialou při náletu na Vínorů.

Obchodníci se snažili získat zákazníka a vyhováet mu v každém směru, kvalitou zboží, cenou, formou prodeje.

Obchody byly otevřeny od rána do večera, od pondělka do neděle. Teprve nařízením prezidenta zemského úřadu o uzavírání obchodů a živností o nedělích přineslo změnu. Obecní zastupitelstvo ve Vínorů

se svým usnesením z 6. září 1935 připojilo k protestu obchodní a živnostenské komory v Praze proti tomuto nařízení.

Hostince

Obě staré hospody existovaly po první světové válce ve zmíněných podmínkách. Bývalou „dominikální“ hospodu „U Karoušků“ navštěvovaly dělnické vrstvy a naopak bývalá „rustikální“ hospoda „U Jišnovských“ se stala dostaveníčkem t. zv. lepší společnosti. Emilie Jišnovská získala hostinskou koncesi 24. října 1919.

Třetí hospodu otevřel Josef Kepka, když 18. května 1896 získal souhlas obecního zastupitelstva.

V třicátých letech zde vznikaly další hostinské živnosti. Při státní silnici postavil Josef Barochovský dobově netypickou patrovou stavbu bez střechy čp. 346 a označil ji nápisem „Na skalce“. Dne 20. 7. 1933 získal hostinskou koncesi. Měsíc předtím obecní zastupitelstvo jeho žádost zamítlo.

Ve floetské části Vinohrů (t. zv. Vinohr III.) bydlel u potoka v čp. 227 zahradník Josef Suchopárek. Dne 24. října 1933 získal hostinskou koncesi a přízemí svého obytného stavení adaptoval na hostinec. Podnik existoval i po čas 2. světové války a nesl hanlivé přízvisko „Myší díra“.

Dne 19. února 1935 získala oprávnění a v témž roce zřídila v čp. 21 na návsi

hostinec „Na radosti“ Emilie Charvátová.

Formou tovární kantiny místního cukrovaru provozoval hostinskou živnost Josef Fajfrlík. Využil skutečnosti, že v letním období se kolem rybníka v obůrkách shromažďovalo množství návštěvníků a postavil zde dřevěnou podsklepenou chátu hostinského charakteru. Souhlas obecní rady získal 2. července 1937.

Bylo tedy období, kdy ve Vínorů existovalo sedm hostinských živností.

Řezníci

Nejstarším řeznickým krámem byl krám Karouškův, zřízený při hospodě v přístavku čp. 43. Jako poslední zde řeznil hostinský František Karoušek.

Lepě prosperovalo řeznictví Josefa Simáčka. Původně prováděl výsek masa u rybníka k Radonicům v čp. 28 (chalupa Vincence Karouška). Po levé straně vjezdu do chalupy stal nízký masný krámeček přístupný kovanými dveřmi z ulice. Vlastní řeznický krám s porážkou, dílnou a později s lednicí měli Simáčkoví v čp. 93. Po smrti Josefa Simáčka vedla živnost dále vdova Božena Simáčková. Sama obstarávala výsek, a prodej masa, řeznické řemeslo provozovali tovaryši František Korbál - „pan Franc“ a později Josef Doškář - „pan Josef“. Dobytek nakupovali po vesnicích přímo od sedláků, vepré v jednotlivých případech též od drobných chovatelů - bezzemků. Zvířata poráželi a maso zpracovávali v dílně, nic se nepřeváželo.

Maso byla drahá potravina, pro chudší dělné rodiny dostupná jen v neděli. Pamětníci vzpomínají na kvalitu uzenářských výrobků, vnitř a šalámu z této dílny.

Později zřídil Karel Poustka řeznický krám na návsi v čp. 50 (prostor bývalé pošty).

Pekaři

Stará Doušova pekárna v čp. 36 byla rekonstruována. Souhlas k přestavbě pece a dílny vydalo obecní zastupitelstvo Václavu Doušovi 12. července 1927. Pekaři pekli v noci. Výrobky se rozvážely do všech okolních obcí na placitou krytém vozíku, taženém jedním koníkem. Dlouhá léta tuto práci konal Josef Polda. Vzájemně si konkurovaly Vrbova pekárna v Přezleticích, Šalabova pekárna ve Kbelích, Zelenkova pekárna v Satalicích, Adlafova (později Jelínkova) pekárna v Radonicích.

Pekaři tovaryši se pokoušeli o založení samostatné existence, ale bez trvalejšího výsledku. Druhá pekárna, prostorově značně omezená, byla v přístavku k čp. 2 II Holých. Nejprve zde zkoušel samostatné podnikání dlouholetý Doušův zaměstnanec Antonín Škoda (19. srpna 1920 žádal obecní zastupitelstvo o povolení péci a provizorní chleba.) Později zde krátkou dobu pekařil Alois Steinfest.

Od obuvníka Josefa Stelly (první republikánský starosta obce) koupil stavení čp. 10

na hlavní ulici cukrář Jan Burda a otevřel zde cukrářství s výrobky z vlastní dílny. V roce 1929 se ucházel o udělení hostinské koncese, ale žádosti nebylo vyhověno. Obecní zastupitelstvo nemělo však námitek proti povolení k podávání kávy, čaje, čokolády a jiných teplých a občerstvujících nápojů v souvislosti s živností cukrářskou. V roce 1934 se Jan Burda odstěhoval a domek, i s cukrářskou živností předal Josefu Kopeckému. Kopeckých jej koupili od Stelů.

Stánky

V době hospodářské krize a nezaměstnanosti snažili se jednotlivci o určité existenci zajištění svých rodin drobným živnostenským podnikáním v prodejních stáncích. Ve všech případech neměly tyto snahy dlouhodobý výsledek. Dne 25. března 1933 získal oprávnění a před novou školní budovou směrem ke hřišti postavil dřevěný stánek, s prodejnou školních potřeb František, Matějček. O stejný obchod se krátkodobě pokoušel v prodejní místnosti "Na Skalce" Josef Barochovský. František Hladík, bytem čp. 199, vybudoval na návsi v prostoru před kostelními schody dřevěný krámk s prodejem zeleniny. Dne 5. května 1933 vydala obecní rada povolení ke stavbě stánku Josefu Horákovi v čp. 251. Zřídil zde trafik. Výjimkou co do délky trvání, byla trafik, vybudovaná na hlavní ulici u vrat do Karouškovy hospo-

dy přístupná dveřmi z ulice. Prodávala zde Aloisie Sixtová, často jí vypomáhala Marie Mejštríková.

Podomní obchodníci

Východiško z bídy hledali podomní obchodníci. Přibývalo jich s narůstající nezaměstnaností. Obcházeli domácnosti čísla od čísla a nabízeli drobné zboží brakové kvality (tkaničky, hřebeny, zrcátka, břitvy...) Podobným artiklem obchodovali t. r. v. „Bošňáci“ obvykle cizí národnosti, zvaní též „bratkové“ podle úsluvi, kterým zákazníkovi oslovovali. Svůj krámek nosili před sebou v proutěné nebo dřevěné krosně, zavěšené na popruhu přes rameno. Jiní překoupovali a po domech nabízeli užitečné zboží, látky, přístroje a podobně, často bez živnostenského oprávnění. Místní živnostníci se této konkurenci bránili podáním stížnosti obecní radě, kterou žádali trestání podomních obchodníků pokutou na místě. Obecní rada stížnost projednala dne 4. července 1933 a odpověděla, že obec nemá právo pokutovat, ale že může pouze podomní obchodníky oznámovat k potrestání nadřízenému úřadu.

Do Vínově a okolních obcí docházela pošky plátenice zvaná „Marjánka“ z Jiren. Navštěvovala jen své známé rodiny a nabízela kvalitní zboží, překoupené z podkrkonošských tkalcoven.

Často se obcí rozléhalo volání, upozorňující obyvatele, že projíždí povoz, nabízející vyvolávané zboží. Vápeníci vozili

nehášeně vápno potřebné k bítání obydlí. Cibuláři prodávali cibuli a česnek. Hadrníci na sebe upozorňovali vyvoláváním „Hadry, kříže, peří.“ Vesníci od vesnice, dům od domu obcházelí polo žebrotou řemeslníci slovenské národnosti. Dráteníci drátovali pottučné kamenné nádoby a letovali dřevěné nádoby plechové. Sklenáři nosili tabule skla v krosně na zádech a nabíreli svou práci po domácnostech.

Řemesla

V čp. 67 byla bednářská dílna Václava Jarolíma v sousedním čp. 27 pracoval kolář Blažej Pohanka. Tato stará řemesla zanikla s pokročilým věkem mistrů, ještě před první světovou válkou. Sedlářství Františka Bubenického v čp. 88 zásobovalo svými výrobky a opravami široké okolí. František Bubenický byl dlouhá léta vinořským kostelníkem. Dílna prosperovala ještě po druhé světové válce a existuje doposud (rok 1982) jako provozovna místního hospodářství. Dříve zde bylo sklenářství Františka Bubenického st. Stará kovárna byla původně v čp. 2 („U Holých“). Později zřídil kovárnu v čp. 45 Jan Hačecký. Pod kostelem v čp. 72 pracoval pumpář Antonín Zitek a po něm syn František Zitek. Vrtali pumpy z dřevěných klad a zabývali se i kopáním studní. V sousedství naproti stala zámečnická dílna Františka Svarce. Název louky „Pod zámečnickovými“ je odvozen od této dílny. Později zřídil zámečnickou dílnu v čp. 13

Antonín Bahenský. V obci byly tři truhlářské dílny. Z nich nejstarší vlastnil Jan Mann v čp. 76, později oddělením pod čp. 225. Převzal ji po něm Karel Borenda. František Zitný měl svou dílnu v čp. 8 a František Mázel v čp. 12. Remeslo pokrývačské provozoval v čp. 282 František Rudolf. Klempíř Antonín Klifnor prováděl stavební klempírství. Drobné klempířské výrobky prodával v prodejně čp. 42 na návsi. Josef Dufek měl v čp. 77 koncesi elektrikářskou. Prováděl elektroinstalace v novostavbách, opravy pro obecní elektrárenský podnik, i pro Soukromníky. Jeho otec František Dufek, měl zde obuvnickou dílnu. V čp. 10 ševcoval krátkou dobu Josef Stella, v čp. 62 Josef Brnjec. (Stavení bylo v r. 1956 zbouráno). V čp. 74 ševcoval Josef Plzak. Krejčovské řemeslo provozoval dlouhá léta v čp. 79 Antonín Antoš. Na návsi v čp. 41 (t. zv. "Jirínova vila") krejčoval Antonín Janatka. Malíř pokojů Václav Zitek bydlel v čp. 86 u rybníka.

Po léta ve Vinohři působil stavitel Josef Hradec. Prováděl většinou obytné stavby, zaměstnával zedníky, tesaře a pomocné dělníky. V roce 1918 si postavil vilu čp. 141 a vybudoval stavební ohradu. Nádvořní stavby z r. 1916 využil na kancelář a sklady. Tyto domky později sloužily jako byty s popisným číslem 123. V ohradě postavil parní pilu s produkcí stavebního reziva. V roce 1920 pila vyhořela, v roce 1935 byla obnovena. V období nezaměstnanosti a za 2. svět-

tové války se uplatnil jako stavební podnikatel. Stavěl ve vlastní režii rodinné domky a na klič je prodával. Nejvýznamnější jeho stavbou je budova měšťanské školy ve Vínorů, dokončená v roce 1933 podle projektu pražských architektů ing. Cavaise a Weise. Po otci převzal podnik syn Josef Hradec.

Služby

Zámecká zahrada sloužila pouze potřebám zámku. Ve Vínorů nebylo zahradnictví. Zahradnické výpěstky, květiny a věnce na pohřby se kupovaly u zahradníka Jana Diviše v Radonicích. Teprve když Antonín Kalina, původem z Příhonic, zaměstnaný u statkáře Otakara Stary v Radonicích se přestěhoval do Vínorů, vzniklo zde zahradnictví na rozsáhlém pozemku při obytném stavení čp. 327. Antonín Kalina brzy zemřel a jeho zahradu koupil Miloslav Franců. Přišel do Vínorů 1. května 1933. Zeleninu ze své zahrady prodával též Václav Vais v čp. 113, který však nevedl živnost.

Kvalitní ovoce bylo možno v létě a na podzim koupit na farské zahradě. Za faráře Františka Bacitika měl ji „propachtovanou“ František Macháček, povoláním sedník z čp. 101. V pozdějším věku sadaril. Všechny okresní silnice kolem Vínorů byly lemovány alejemi ovocného stromoví. „Jubilejka“ k Horním Počernicům byla osazena třešněmi, k Radonicům rostly švestky, k Cakovicům jablka a hrušky. V době sklizně měli sadarí

na alejích postaveny své boudy. Aleje hlídali a stromy ošetřovali. Ovoce prodávali na aleji přímo, nebo je vozili do pražských obchodů.

Vinoř neměla svůj obchod s palivem. Nejbližší byla firma Bahňanský (později Bahňenská) v Satalicích. Na objednávku vozila uhlí na fúry ze svého skladu v dřevěné boudě na nádraží v Satalicích. Chudší vrstvy, a těch byla většina, kupovaly uhlí pytlované po 50 kg. Rozvážel je ve své rozži Stanislav Chytrka (čp. 126). Po krátkou dobu měl menší sklad uhlí doma v Kolně. Později rozvážel pytlované uhlí povozník Jaroslav Pohanka z čp. 27.

Dva místní truhláři provozovali současně pohřebnictví pod firmami „pohřební ústav.“ Firma Františka Mázla v čp. 12 byla založena 26. února 1907. František Řitný měl svou živnost v čp. 8. Obě živnosti byly náležitě vybaveny. Majitelé vlastnili zdobeně prosklené pohřební vozy, tažené párem černých koní ve zdobených postrojích s „federpuši“ na hlavách. Pohřby se vypravovaly z „domu smutku“, kde místnost s katafalkem byla černě vydekorována látkami a draperiemi se stříbrným lemováním a trápci. I vykopaný hrob se zevnitř pokrýval černou látkou, která se před zasypáním hrobu odstraňovala. Pohřební průvody bývaly početné, často za účasti krojovaných spolků. Zemřel-li svobodný, měl bílou (stříbrnou) rakvu a v průvodu šly páry družiček, v bílém a mládenců v černém. Před rakví šla „bílá“ družička v závoji a nesla

na bílém polštářku myrtový věneček - symbol mladosti. Za rakví kráčela „černá“ družička v závoji. Na černém polštářku nesla zlomenou svíci - symbol předčasného konce života. Všechny družičky měly ve vlasech myrtové věnečky (užívalo se větévek zimostřázu), všichni mladenci měli na rukávech šerpy z bílého tylu se zimostřázovými větvickami. Symboly házeli družičky a mladenci při loučení do hrobu. Všeckou organizaci a náležitosti pohřbu včetně hudby, zajišťoval majitel pohřebního ústavu. Vzájemně si konkurovali pečlivostí služeb i cenou. Po smrti Františka Mázla vedla živnost od 19. ledna 1933 dcera Aloisie Mázlová.

P

Doprava

Pro dopravní poměry v letech 1919 - 1939 jsou charakteristické tyto skutečnosti:

Hlavním prostředkem nákladní dopravy byl koňský potah, v zemědělství z menší části též volkový potah. K převážení menších nákladů sloužily t. zv. „dvoukoláky“. Byly to ruční vozy s dvěma okovanými koly o velkém průměru. Náklad se umísťoval na dlouhá žebřinovitá madla, obvykle odpružená od napravy ocelovými pery. Používali jich většinou živnostníci k dopravě materiálu a výrobků, nábytku a podobně. Práce s dvoukolákem byla namáhavá. Vykonyvali ji učeďníci a tovaryši.

Větší náklady dopravovali povozníci. V čp. 15 provozoval povoznickou živnost

Karel Žitný. Vlastnil pár silných koní a zaměstnával kočího. V nouzovém baráku čp. 151 bylo povoznictví Václava Snajberka, v čp. 126 povozničil a zároveň nuzně hospodařil na pronajatých polích Stanislav Chytrka. Povoznická živnost nebyla příliš výnosná, pouze v období stavební konjunktury měli povozníci dostatek práce. Snajberkovo povoznictví se dlouho neudrželo a přišlo do dražby. Obecní rada projednávala dne 5. března 1937 návrh „... aby domek byl z bezpečnostních důvodů demolován a nový majitel, který v dražbě tento dřevěný domek koupí, byl upozorněn, že stavební úřad povolil užívání dřevěného domku jenom dočasně a aby další obývání nebylo povoleno. Obecní rada uznává tyto důvody a usnáší se uvědomiti exekuční soud o těchto záležitostech, aby kupující byl o nich vyrozuměn.“ Barák byl zbořen. Stál v sousedství čp. 163 u Slivů, na parcelě, kterou koupili Pětníkovci a postavili zde rodinný domek čp. 307.

Velké náklady se dopravovaly po železnici. Nejbližším nádražím byly Satalice. Odtud chodila jednotlivým adresátům „aviza“ aby dodávku vyzvedli. Odvoz z nádraží obstarávaly koňské potahy.

Vinořští občané, zaměstnaní v Praze, jezdili do práce v létě na jízdních kolech, v zimě vlakem. Po zřízení železniční zastávky ve Kbelích v roce se chodilo na vlak do Kbel. Původní zastáv-

ka v délce asi 100 m byla nalevo od závor směrem k Satalicím. Byla zrušena za války, po výstavbě kbelského nádraží. Na Klíčově a pod Klíčovem fungovaly úschovny kol. V ohrazeném prostoru s boudou bylo za denní poplatek 50 haléřů kolo bezpečně uschováno.

Perspektivně se Vínor měla napojit na železniční trať Satalice - Brandýs L., o jejíž výstavbě se jednalo. Usnesením obecního zastupitelstva z 21. ledna 1923 bylo schváleno, aby se vínorská obec k výstavbě připojila. Členem příslušné komise za Vínor byl tajemník Jos. Neshnídal, který se téměř čtyři roky zúčastňoval přípravných jednání v Praze a v Brandýse L. V zastavovacím plánu obce byl proplánovanou trať vyčleněn široký pás v prostoru od ctěnické silnice obloukem přes silnici přezletickou směrem k Hradcově ohradě. Ku stavbě nakonec nedošlo. Stala se bezúčelnou, nahradila ji doprava nákladními auty a autobusy.

První nákladní automobily v naší obci vlastnil cukrovar. Byly to těžké, hrůmotné a pomalé vozy, dopravující surový cukr z Vínorě do čakovické rafinerie, uhlí, vápennec a další materiál, potřebný pro cukrovarskou výrobu. Ze soukromníků vlastnil první nákladní automobil Karel Žitný. Zrušil povoznictví a modernizoval je na autodopravu. Autokoncesi

mu udělila obecní rada dne 20. července 1933. Ani tento podnik se však neudržel a přišel do dražby. Zitných stavení čp. 15 koupil drogist Václav Krejčík.

Požární sbor zaměnil starou ruční stříkačku, taženou koňmi, za stříkačku motorovou dne 23. července 1933.

Na přelomu dvacátých a třicátých let byly v naší obci pouze dva osobní automobily. Jeden vlastnil ředitel cukrovaru Svehla (šofér Velikovský) a druhý statkář Josef Hofman (šofér Kaboň). Majitel zámků a velkostatků, bankéř Jindřich Bělohříbek, auto neměl, jezdil kočárem.

První motocykly, které se ve Vínově objevily, měli Josef Zeman a Josef Machač. Byly to těžké zahraniční stroje o obsahu válců 750 cm značky „Harley Davidson“ a „Cechie“.

V obci byla vybudována tři čerpadla s nádržími na benzín. Dvě stála poblíž hlavní křižovatky, první ^{Majitelem} pumpy byla firma Vacuum oil company. Obecní rada dala souhlas k výstavbě 29. prosince 1928. Druhá pumpa stála naproti přes ulici před Srbovým statkem čp. 7. Obecní zastupitelstvo ji povolilo dne 12. července 1937. Třetí čerpadlo postavili spoluvlastníci Čermáková a Krůta jako součást nové autodílny, kterou vybudovali v sousedství své vily čp. 354. Autodílnu pronajal Josef Zeman. Ani dílna, ani pumpa nebyly však v provozu dlouho.

Gouhlas k výstavbě benzinového čerpadla vydalo obecní zastupitelstvo 26. července 1935.

První pokus o zavedení autobusové dopravy do naší obce podnikl již před první světovou válkou Max Byšický, majitel autobusu z Brandýsa L. Obrátil se na vinořskou obec se žádostí o udělení příspěvku. Ve schůzi obecního zastupitelstva dne 29. května 1912 bylo usneseno: „Žádosti Maxe Byšického, majitele autobusu v Brandýse L. za udělení příspěvku ku hrazení nutných výloh s jízdou autobusu spojených nebylo vyhověno a sice z té příčiny, že jízda tato nemá dosud zvláštních výhod pro občanstvo zdejší.“

Po válce jezdil Byšického autobus po určitou dobu i po zavedení státní autobusové linky Praha - Brandýs L. Tato linka byla zřízena

Konečnou stanicí měla v Praze I. na Náměstí Republiky (roh ulice Na Poříčí u kostela sv. Josefa). Ve vinoři měla dvě stanice směrem na Prahu (proti vratnici cukrovary, na hlavní křižovatce) a dvě stanice směrem od Prahy (před Karouškovou hospodou, u cukrovarské vratnice).

Autobus vozil též poštu. U stanovených spojů čekali vinořští listonoši a dvoukolevou modrou károu a poštu od řidiče autobusu přejímali.

Rozvoj automobilové dopravy přinesl řadu nesporných výhod. Nevýhody automobilismu se projevovaly již v jeho počátcích. Tak například zápis ze schůze

obecního zastupitelstva 4. června 1904 říká :
 „ Jelikož v nynější době velice často se stává,
 že při jízdě automobily a motory velmi rych-
 le se jezdí, činí pan starosta návrh, aby vyvě-
 šeny byly výstražné tabule s nápisem „ Rych-
 lá jízda se zapovídá.“ Návrh tento se schvá-
 luje. Ve schůzi obecního zastupitelstva dne
 19. prosince 1912 pan Deyl upozorňuje pana
 policejního komisaře na nepřístojnosti pá-
 chané mládeží v nové části obce u cukrova-
 ru. Zejména poukazuje k tomu, že mládež
 tato po jedoucích automobilech a kočárech
 hází kamenným a i jinak jízdu pronásledu-
 je, což zajisté nepřispívá k dobré pověsti
 obce a apeluje na to, aby tento nepřístojno-
 stem se strany policejní byla větší pozor-
 nost věnována.“

O autohavariích a neštěstích píše
 kronikář František Kozlík na stranách 78
 až 85 v I. díle kroniky.

Výstavba obce

Be zápisů v I. díle kroniky vyplývá,
 že naše obec se během čtyřiceti let
 od r. 1890 do r. 1930 rozšířila v
 počtu popisných čísel trojnásobně
 a v počtu obyvatel dvojnásobně. Dokládá to
 následující přehled :

Rok	popisných čísel	počet obyvatel
1890	102	946
1910	114	928

1921	148	1028
1925	217	1400
1928	280	
1930	320	1865 *)

*) z toho Nová Vínor 534

Po první světové válce vypadala tedy Vínor zcela jinak než dnes v r. 1982. Stará zástavba byla soustředěna kolem návsi, směrem k Radonicům, podle potoka Vtopolech, podle hlavní silnice od zámku ke hrbitovu. Po její pravé straně od farské zahrady k cukrovaru stála pouze Deylova vila čp. 103 a osamocené domky u Dvořáků čp. 117, u Vašíků čp. 113, u Průšů čp. 114, u Laffků čp. 115. Po levé straně od hrbitova k Deylově továrně stála pouze novostavba Hradcovy vily čp. 141 s ohradou. V prostoru po obou stranách silnice k Přezleticům byly písečníky a pole. Směrem od budovy obecního úřadu k písečníku (pozdější sokolovně) existovala pouze obytná stavení čp. 90 u Patrasů, čp. 91 u Vandasů, čp. 100 u Dufků, čp. 99 u Altmanů a naproti čp. 92 u Hartmanů, čp. 95 u Novotných a čp. 96 u Mikšovských. V prostoru od budovy obecního úřadu ke Ctěnicům stála pouze Kolaříkova vila, Repkova hospoda a domky čp. 116 u Fridrichů, čp. 120 u Patrasů, čp. 119 u Daňků, čp. 122 u Kolaříků, čp. 121 u Kabátů a čp. 125 u Cimelíků. Ctěnický háj byl se všech stran obklopen poli.

V roce 1919 byla vyhlášena pozemková reforma. V obcích dochází k vyvlastňování pozemků. I když se u obecního úřadu přihlásilo přes sto drobných uchazečů o půdu, k přidělu nedošlo, protože velkostatek Vinorů byl ze záboru vyloučen. Z podnětu tajemníka J. Nesnídala podala obec protest a po úspěšných intervencích byla k parcelaci určena t.zv. rozptýlená půda na č. kat. 176 a 178.

Pozemky byly rozparcelovány takto :

Čís.	Jméno	od č. kat.	výměra - sáh	cena za sáh	Celkem Kčs
1.	Snajborek Václav	365	43.37 □	11-	477-
2.	Havlásek Antonín	365	43.37 □	11-	477-
3.	Altman Karel	365	57.10 □	11-	584-
4.	Chytka Stanislav	365	53.10 □	11-	584-
5.	Rytina Josef	365	45.87 □	11-	504-
6.	Hladík František	365	59.49 □	11-	604-
7.	Hladík František	178/1	163.19 □	13-	2121-
8.	Kudláček František	178/1	181.81 □	13-	2363-
9.	Sokol Vinorů	176/1	418.95 □	6-	2513-
10.	Sokol Vinorů	178/1	673.37 □	6-	4058-
11.	Holý Antonín	176/1	105.08 □	11-	1155-
12.	Holý Antonín	178/1	22.24 □	11-	244-
13.	Haase Václav	178/1	180.42 □	18-	3247-
14.	Haase Václav	188/1	188.48 □	18-	3392-
15.	Holeček Alois	176/1	214 □	10-	2140-
16.	Holeček Alois	178/1	4.17 □	10-	41-
17.	Kaučků František	176/1	3.61 □	10-	36-
18.	Kaučků František	178/1	82.84 □	10-	828-
19.	Kuchař Václav	178/1	72. □	10.	720-
20.	Klívický Boh.	178/1	161.24 □	10-	1612-
21.	Vainec Josef	178/1	173.19 □	10-	1731-

22.	Trček Josef	178/1	200.99 □	10-	2009-
23.	Tešar Vilém	178/1	188.82 □	10-	1888-
24.	Klifner Václav	176/1	41.98 □	10-	419-
25.	Klifner Václav	178/1	128.16 □	10-	1281-
26.	Niegel Karel	178/1	155.12 □	10-	1551-
27.	Fabian Jaroslav	178/1	165.69 □	10-	1656-
28.	Klíma Rudolf	178/1	221.74 □	9-	1995-
29.	Zintl Antonín	176/1	175.14 □	9-	1576-
30.	Schön Otakar	176/1	20.29 □	9-	183-
31.	Schön Otakar	178/1	122.09 □	9-	1098-
			4.365.92	φ 11-	43.150-

V obci se rozvinula konjunktura výstavby rodinných domků. Její postup je znázorněn na připojeném náčrtku, strana 84.

Hospodářská krize a nezaměstnanost připravily řadu rodin o střechu nad hlavou. Obec vyřadila několik případů pronajmem části obecního pozemku č.kat. 167 za uznávací poplatek 20 Kčs ročně na postavení nouzových domků. Tak vznikla na hranicích s přezletickým katastrem nouzová kolonie. Nouzové domky postavili občané Borecký, Štěpánek, Kalina, Houžvička, Heřman, Krivánek, Barta, Svoboda, Houdek, Rypl, Kubr, Antoš, Vrba, Pláček.

Na vinořském katastru v sousedství obce Satalic byly též „rozptýlené“ pozemky zdejšího velkostatků. Přídělovým řízením byly získány pro stavební účely. Rozparcelována zde byla též část pozemků statkáře Josefa Hofmanna. Vinoř II. se začala rozrůstat, takže v r. 1925 už měla 50 rodinných domků.

Byly tu postaveny továrny

Vaniček a Maléc - barvy, laky

V. Novák, - výroba beden

Bohumil Pechir - výroba lustrů

Durzol - výroba náhrazky ocele

V. Pryl - výroba výtahů

V letech mezi dvěma světovými válkami byla v naší obci vybudována významná díla. Postaveny pomníky obětem 1. světové války a M. J. Husi, zřízen park před hřbitovem, silnice k Přezleticům, vybudována elektrorozvodná síť, postavena sokolovna, chudobinec a měšťanská škola.

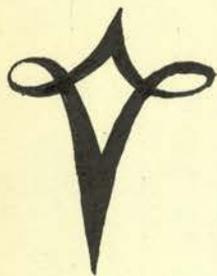
O všech těchto dílech jsou již v naší kronice zápisy. K jejich doplnění naznačujeme:

Pomník obětem 1. světové války

(viz I. díl str. 46, 362)

Podnět ke stavbě dal sedlák Václav Hladík. Dostavil se k tajemníku Nesnídalovi a poukázal, že malé obce jako například Podolánka staví pomníky padlým, jen Vinohrany ne. Dne 6. září 1921 schválilo obecní zastupitelstvo složení komitétu pro postavení pomníku. Předsodou Alois Zvěřina, členy Václav Douša, Karel Litný, Antonín Sulc, Václav Hladík, František Hájek, Václav Svoboda, Ant. Klířer.

Dne 22. září 1921 se konala slavnost kladení základního kamene. Promluvil tajemník Jos. Nesnídal, který do základu pomníku mezi dva spodní kamenné vložil zapečetěnou láhev s pamětním listem.

Text projevu :

Vážení občane, mili přátelé,
 Sešli jsme se dnes k tichému smuteč-
 nímu aktu. Komise pro postavení pomníku pad-
 lým vojínům ve světové válce poverila mne úko-
 lem zdůvodniti Vám, proč tak činíme. A já jmé-
 nem obecního zastupitelstva vyslovuji Vám na
 tomto místě - Vám pozůstalým hlubokou a upří-
 mnou soustrast nad stratou Vašich milovaných
 otců, manželů, synů a dětí.

Chť bych v prvé řadě Vás poprosi-
 ti, abyste nezapomínali!

Nechť od tohoto budoucího pomní-
 ku jako elektrická jiskra zvedne se vlna, kte-
 rá by nám všem přinesla duševní klid a útě-
 chu, lásku i spokojenost, vzájemné přátelství,
 jehož čím dale tím více postrádáme, nevědou-
 ce, že tak činíme proti snům a tužbám těch,
 kdož tak daleko od nás spí spravedlivým
 spánkem, neboť oni stejně jako my legionáři
 za hranicemi vlasti nenáviděli jsme neshody
 a nesváry a na těch frontách jsme si uvědo-
 movali, že ten lidský život je pouhá nitka,
 pouhá pavučinka, která se může co diviti
 přetrhnout a ten život zhasne.

V dnešní den jistě táne nám všem
 na mysli, jakou asi smrtí sešli naši bratři sou-
 rodáci. Jejich životy byly sice položeny za
 zájmy našich nepřátel, ale i tak měly svůj
 účinek k našemu prospěchu. Oslabily fronty
 těch, kteří je činili na naše bratry Slovany.
 A rýdnutím řád přibližovala se naše svoboda.
 A svoboda všem utlačovaným národům.

Tak jako tento pomník bude vý-
 razným díkem našim padlým bratrům, tak
 bude pro nás a musí býti velkým vykřičníkem.

Při pohledu naň, abychom se vystríhali všeho, co by nás rozdojovalo a byli vždy jednotni a vytrvali, aby se již nikdy nemohla opakovati Bílá hora, v níž nejednotnost stavů i obyvatelstva byla příčinou strašlivé katastrofy, porážky a ztráty státní samostatnosti i svobody národa.

Není snad Vám všem známo, že i dnes pro myšlenku stavby pomníku padlým Soudákům nebylo jednotnosti v názírávání a v usměrňování citění pro myšlenku stavby tohoto budoucího pomníku.

To co vanulo bez rozdílu stran a náboženského přesvědčení, namázilo na odpor farního a patronátního úřadu. Když nemohli jsme postavit pomník na náměstí a jiného vhodného místa na území obce Vínoře najíti jsme nemohli, uznali jsme společně, že jediným místem bude pozemek před hřbitovem, který se dá upravit na sad a hřbitov nebudou hýzditi odpadky a bramboriště. Tak jsme začali jednat se zástupci farního a patronátního úřadu, ale u těch jsme nenašli porozumění pro náš vznešený úkol. Naopak! Bylo mnoho schůzí a mnoho jednání s nimi a kdyby pak již byli ochotni odprodati žádaný pozemek, žádali za něj takovou cenu, která nebyla ještě docílena za stavbu pozemek, a nikoli za role nejen ve Vínoři, ale ani v okolí Praha.

Museli jsme se proto obrátiti na arcibiskupskou konsistor. Byl jsem přijat Jeho Excelencí světícím biskupem dr. Podlahou, známým českým vlastencem, který mne vyslechl

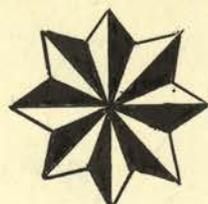
s velikou pozorností a zájmem o průběh jednání, schválil naši snahu o postavení pomníku padlým a na moji žádost dal vyhotoviti příkaz farnímu a patronátnímu úřadu, aby přijali takovou cenu za pozemek, před hřbitovem, jakou obecní úřad nabídne. Nebudu rozvádět, proč se páni nechodlali podvoliti, nevěděli, že je mi znám obsah rozkazu Jeho Exelence dr. Podlahy. My jsme však jednali již bez nich a pozemek jsme vyvlastnili.

Pomník jest zadán akademickému sochaři Antonínu Kotrbovi z Prahy, absolventu Akademie výtvarných umění v Praze, žáku profesora Španiela, který byl již vyznamenán mnohými cenami za svá výtvarná díla.

Návrh pomníku znázorňuje pracující ženu ve šnících, vyhlížející svého manžela a děcko ve své nevinosti plete věnec z klasů, zatím co hrob v dáli, znázorněný v podstavci, napovídá, že se nevrátí ten, jenž je očekáván - odpočívá pod vrstvou cizí půdy. Iména padlých budou vytesána na pomníku. Bude jich tolik, kolik klasů má hošík k uvítní věnce. Bude jich třicet tři.

Za Vaší přítomnosti vkládáme do základního kamene pamětní list, který bude v budoucnosti odkazem našim potomkům, naší myslí, naší lásky k našemu milovanému národu českému. Do dáli, tam kde odpočívají naši druzi, posíláme své pozdravy ve vzpomínkách na ně. Tento pomník budeme odhalovat v den národního svátku 28. října 1921, ke kterému příležitosti Vás zveme již dnes a pozveme i zástupce vlády.

Vážení, rozejdeme se nyní v klidu a dnes budeme vzpomínat.

Text pamětního listu :

Pamětní list

tento jest sepsán dne 22. září 1921, v den Klade-
ní základního kamene pro pomník padlým
našim Soudákům, který postaví vzájemná
úcta a láska všeho našeho místního obyvatel-
stva. Počet obětí dosáhl 33 mladých naděj-
ných životů - jichž valná část náležela těm
sociálně nejslabším, kteří se stali obětmi
hrůzostrašné pětileté války.

Válka 1914 až 1918 byla vyvolána z
touhy po světové nadvládě Germanstva nad
Slovany, jak o tom snil démonický císař ně-
mecký Vilém II. a jeho věrný druh rakouský
arcivévoda František Ferdinand d'Este.

Dlouho netrpělivě čekali na příležitost, která
se dostavila dne 28. června 1914, kdy v Sara-
jevě padly dvě rány a zbavily tak budoucí-
ho tyrana možnosti uskutečnit habsbursko-
hohenzolernské plány. Utlačitel, Gavrilo
Princíp byl náhodou srbské národnosti a
proto musel celý srbský národ být potres-
tán z vraždy, spáchané na budoucím císaři.

Úined za měsíc dne 26. července
1914 vyhlášena byla všeobecná mobilizace
všech branných sil Rakousko-Uherska.

„Ve spravedlivém úněvu žádalo dne 27. čer-
vence 1914 za smrt svého budoucího císaře
satisfakci a uložilo nešťastnému srbskému
národu takové podmínky, jejichž splnění
bylo naprosto nemožné. Malý srbský ná-
rod, který byl vysílen válkou s Turky z roku
1912 a 1913 musel odpověděti: Přijímám bitvu

na život a na smrt.

Tím vznikla první epopej světové války. Na stranu Srbska se ovšem postavilo Rusko, pak Francie, Anglie, za rok Itálie a roku 1917 i Amerika. Na stranu Rakousko-Uherska, jak bylo v Konopišti ujednáno - Německo. Celá Evropa vzplavla v jeden válečný ohně. Celé čtyři roky nezastavuje se válečná litice. Není dosti na mladých obětovaných životech. Nastupují starší a pak i nejstarší ročníky, aby rozmnožily řady obětovaných. Tato válka způsobila velký pokrok, vrasnění. Nejen pušky, jak tomu bývalo a děla, ale i ruční granáty, děla kalibru až 42 cm, aeroplány, nakonec tanky a otravné plyny, jichž mírumilovný národ německý začal ve své nemohoucnosti poslední rok používat.

Pro náš československý národ znamenala světová válka epochu k slavnému vítězství. Byla utrpením a martyriem mnoha a mnoha tisíců statečných Čecho-slováků - vytvořením samostatné českoslov. armády za hranicemi vlasti, již dal národ název "Legie". Tito čsl. vojáci pod vůdcovstvím J. G. Masaryka zasadili konečně smrtící ránu jak Němcům, tak Rakušánům a přispěli tak k vítězství naší svobody a samostatnosti našeho národa. Leč i v rakouské armádě bují kvas našich bratrů třeba v nenáviděném rakouském kábátě. Mnozí z nich stávají se i obětí krvelačných hyen a svou mučednickou smrtí vykupují svou vlast z otroctví.

Válka přinesla však s sebou také těžký a trudný život doma. Na frontě padají a umírají muži, na straně druhé

doma strádají ženy a děti pro nedostatek výživy, ježto veškeré potraviny a životní potřeby, které zvláště naše malé a střední vrstvy platiti nemohly, byly takřka nedostupné a příjmy se dle toho vůbec nezvýšily. Jako doklad uvádíme jen některou část, ku příkladu :

	roku 1913	roku 1921
100 kg obilí	16- Kč	400- Kčs
1 káň	300- Kč	18.000- Kčs
1 kg vepřového masa	2- Kč	42- Kčs
1 kg hovězího masa	0.32 Kč	30- Kčs
1 pánské šaty	54- Kč	1.200- Kčs
1 pár bot	12- Kč	300- Kčs
1 košile	2- Kč	80- Kčs

K tomu se družilo to nejhorší - že i kdybys peněz měl, nedostals co bys chtěl. Hlad a bída na straně jedné - nadbytek a mamon na straně druhé.

Považujeme za nutné zmínit se o myšlence postavení tohoto pomníku. Myšlenka byla dlouho chována v každém vihořském občanu, leč stále stoupající drahota nedovolovala, aby pomník, který se má stavět z pouhých takřka milodarů, mohl být uskutečněn. Chybělo odvahy a plánu k získání kapitálu. Leč láska k obětem jest větší než hlad, větší než bohatství a tu z popudu starého občana Václava Hladíka, sedláře cukrovaru, který přišel si stěžovat novému tajemníku Nesnídalovi, jak jinde pomníky stavějí a u nás v tak velké obci nic, ujal se té myšlenky Nesní-

dal, vinořský nový tajemník, který získal porozumění Václava Hladíka, obecního zastupitelstva a toto dává základ 5.000-řeš pro tuto stavbu. Tajemník Mesnidal dal slib Václavu Hladíkovi v červnu 1921, že dne 28. října 1921 v den státního svátku budem odhalovat pomník, ovšem že to bude pomník díla uměleckého, který může stvořit jenom výtvarník umělec. Pomník je zadán akademickému sochaři Antonínu Kotrbovi z Prahy a jeho návrh zobrazuje ženu pracující na poli při sečení obilí, jejíž děcko ve své nevinosti plete věnec z klasů a její myšlenky jsou stále u manžela, kterého vyhlíží do dále, zda se nevrací, zatím co hrob v dále, znázorněný v podstavci, odpovídá, že nevrátí se ten, jenž je očekávan. Odpočívá pod vrstvou půdy cizí. Jména na pomníku budou vytesána a bude jich 33.

Doplňujeme pamětní list prohlášením, že pro náš národ stanoven Den osvobození na den 28. října.

Prvním prezidentem, zvaným Osvoboditel stal se T. G. Masaryk. Předsedou vlády Dr. Karel Kramář a další významní činitelé nastupují do vlády, jako: Rašín, Klofáč, Habrman, Soukup, Svehla, Stráhorný a jiní, na nichž spočívá tíha odpovědnosti za trvalý mír.

Odplata za Bílou horu se dostavila po 300 letech sice, ale přišla, aby vykoupena byla krví a železem.

Konečně ještě doplňujeme, že v dnešní den čítá obec Vínor podle posled-

ního sčítání z roku 1910 - 1.020 obyvatel
a 145 čísel popisných.

Tímto vypsáno v paměť budoucím
pokolením, co by směřovalo s úctou a pietou
k myšlence vyjádřené stavbou navrhovaného
pomníku a jest si jen přát, aby náš národ po
staletí až tento pomník, tlti bude... nezapo-
mínal, že obětní těmito položeny byly základy
k svobodnému a šťastnějšímu ztrku národa
československého.

Vepsal Jos. B. Nesnídal, obecní
tajemník, vinořský a opatřil tento pamětní
list razítkem obecního úřadu vinořského
a podpisy komitétu pro postavení tohoto
pomníku.

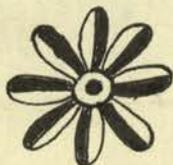
Pomník M. J. Husi

(viz I. díl str. 343)

Technickou pomoc při stavbě pomníku
poskytl místní cukrovar. Pomník přivez/ z Horic
cukrovarským autem řidič Antonín Antoš.

Do základního kamene byl vložen
pamětní list. Jeho autorem byl Ing Karel
Ruda, adjunkt vinořského cukrovaru a v té
době vzdělavatel Jednoty Sokol ve Vinoři.

Poklepu na základní kámen se zú-
častnili zástupci všech místních korporací
a politických stran. Při aktu pronášeli hesla.

Silnice k Přezleticům

(viz I. díl str. 53, 355)
byla pouhou polní cestou, protínající písečnický, nejízdná. Na stavbu poskytl subvenci zemský úřad, který zde prováděl technický dozor. Za obecní radu pověřen dozorem stavbyvedoucí František Maršík.

Rozvod elektrického proudu

(viz I. díl str. 51, 53, 60, 61, 97, 374)
byl kolaudován 10. května 1924.

Stavba chudobince

(viz I. díl str. 61, 64; II/21)
byla od prvopočátku předmětem sporů v obecním zastupitelstvu. Obecní zastupitelstvo projednalo oferty na stavbu ve své schůzi 22. prosince 1926. Nabídky stavitelů zněly:

Haase	172.240 - Kčs
Gabriel a spol.	192.585 - Kčs
Houžvička	164.900 - Kčs
Sládek	177.946 - Kčs
Novák	188.810 - Kčs
Hradec	181.991 - Kčs
Douša	200.776 - Kčs

Po zprávách stavební komise a obecního rady a po debatě usneseno zadati stavbu p. Houžvičkoví. Plán chudobince bude upraven podle usnesení stavební komise, t. j. vypustí se záchody a chodby prodlouží se k postranním stěnám. Záchody se umístí na dvorec. Podmínky bu-

dou zvlášt' stavební komisi vytyčeny a jako jedna z hlavních k návrhu p. Chytky bude p. Houšvičkovi přikázáno zadati veškerou řemeslnou práci místním živnostníkům. Rozpočet nesmí být překročen.

V zasedání obecního zastupitelstva 29. ledna 1927 "... přečten byl protest p. Hofmana a spol. proti stavbě chudobince a sděleno p. náměstkem, že protest podán byl opožděně. K protestu samému podala obecní rada memorandum jako odpověď, ve kterém snaží se dokázati oprávněnost jednání obecního zastupitelstva. Při debatě této opustil místnost pan továrník Deyl a p. Nedvídek, takže zastupitelstvo nebylo k usnášení schopné a proto předsedající náměstek Stella schůzi zakončil."

Dne 2. dubna 1927 vzalo obecní zastupitelstvo na vědomí, že stavitel Haase vyhověl vyřvání obecního zastupitelstva a snížil účet za vyhotovení stavebních plánů na obnos 5.000 Kčs.

Kolaudační protokol stavby schválen obecní radou 25. listopadu 1927. Objekt byl obsazen prvními nájemníky od 1. července 1928.

Stavba měšťanské školy

(viz I. díl str. 84, 99, 342 až 344)

Pozemky na stavbu získány směněmi. V zápise z jednání obecního zastupitelstva 28. července 1928 je uvedeno :

" Pan Antonín Hrabě směnil tímto jemu knihovně patřící pozemky č. parc. 167 ve výměře 95 a 66 m² v katastrální obci vinořské ležící za část pozemku č. parc. 205/2 ve výměře 1 ha 30 a 70 m² obci vinořské patřícího a v katastr. obci radonické ležícího.

Pan Antonín Kostelecký směnil tímto jemu knihovně patřící pozemek č. parc. 164 ve výměře 98 a 66 m² v katastrální obci vinořské ležící za část pozemku č. parc. 205/2 ve výměře 1 ha 35 a 63 m² obci vinořské patřící a v katastrální obci radonické ležící. "

Stavbou měšťanské školy se obec zadlužila. Zápis ze schůze obecního zastupitelstva 12. února 1930 o tom hovoří: " Pan starosta předčítá jednotlivě odpovědi peněžních ústavů, které byly požadány o podání zápisčkových podmínek. Zemská banka mohla by ale sdělení poskytnouti úvěr pouze 350.000-čes, kterýžto obnos pro stavbu nové školy nepostačuje. Okresní záložna hospodářská v Karlíně jest ochotna poskytnouti úvěr 700.000-čes za těchto podmínek: Úrok 6 1/2% ročně při pololetní splatnosti předem. Správní příspěvek činící pololetně 0.2% původní zápisčky. Doba úroku 20 roků při stejných pololetních splátkách. Druhé banky odpověděly, že se dlouhodobými půjčkami nezabývají.

Přijal jednohlasně návrh obecní rady a finanční komise uzavřít půjčku u okresní záložny hospodářské v Karlíně na obnos 650.000-čes. Pro návrh hlasovali všichni členové na prezenci listině podepsaní. "

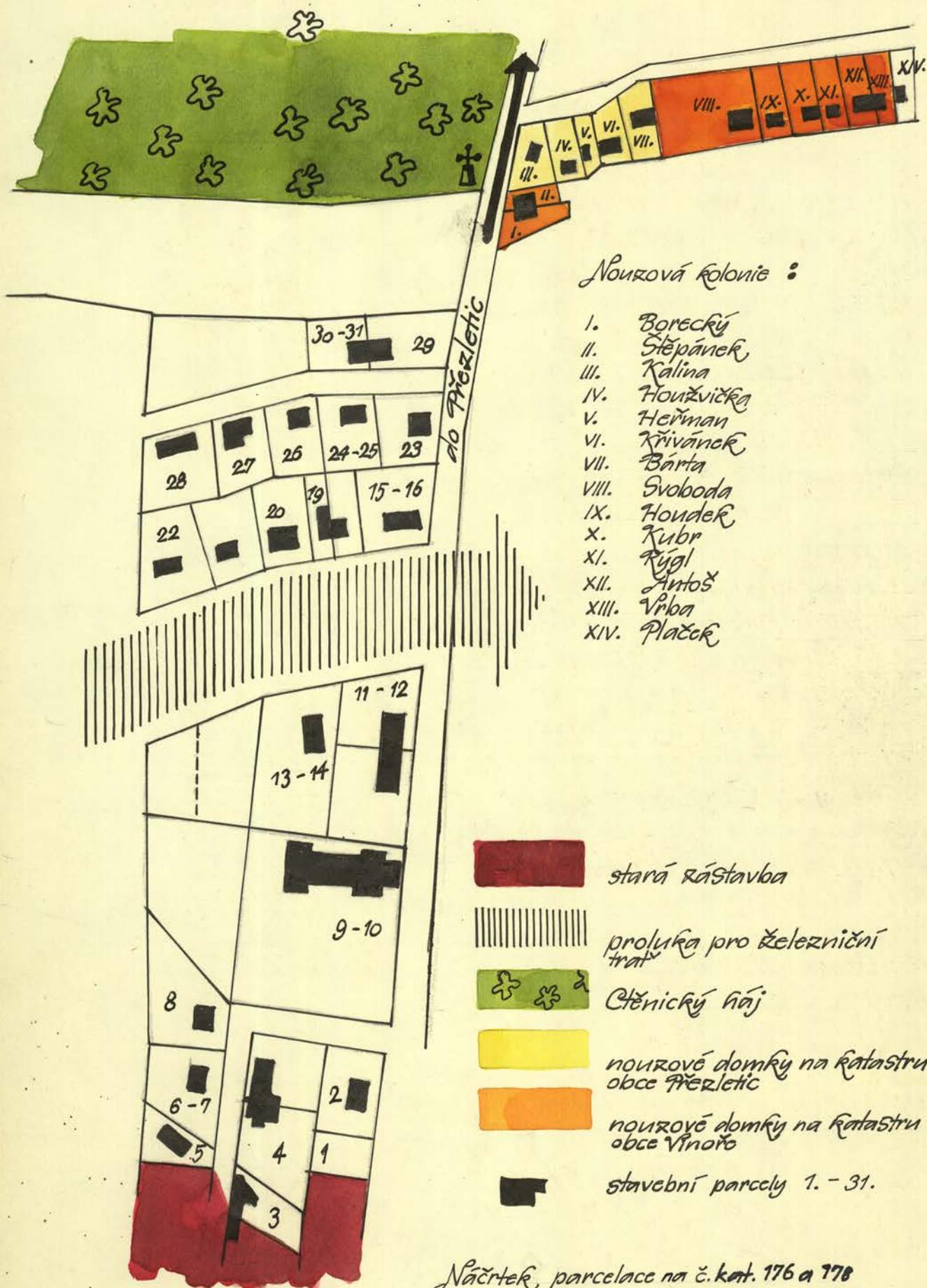
Stavební poplatky

Vzhledem k čilému stavebnímu ruchu vybírala obec stavební poplatky ve smyslu usnesení obecního zastupitelstva z 12. února 1930 v tomto rozsahu :

dle §2 za komisi při novostavbách	
dle §5 za parcelaci pozemků za 1m ²	
dle §6 za budovu přízemní včetně sklepů za budovu přízemní 1m ² zastavěné plochy	- 1- Kčs
za každé patro za 1m ² zastav. plochy	- .30 hal.
při budově vícepatrové vedle toho	
za každé patro za 1m ²	- .10 hal.
za přestavbu krovu střechy 1m ² zákl. plochy	- .30 hal.
za zřízení podkrovních bytů (1m ² zákl. pl.)	- .30 hal.
za změnu nebo zřízení schodiště (1m ²)	- .50 hal.
za změnu nebo zřízení sklepů (1m ²)	- .30 hal.
arkýře nebo balkony do ulic (1m ²)	5.- Kčs
výkřady a portály do ulic (1m ²)	3.- Kčs
okna nebo dveře do ulic (1m ²)	2.- Kčs
řtenby, stropy, vnitřní zdi (1m ²)	- .50 hal.
komíny - za 1m běžné výšky	1.- Kčs
kumpy nebo hnojště (1m ²)	1.- Kčs
za stavbu opěrné zdi mimo budovu	- .50 hal.
zřízení vodovodu, elektr. vedení, hromosv.	20.- Kčs
za stabilní ohradu k ulici (běžný m)	- .50 hal.
za provizorní ohradu (běžný m)	- .30 hal.

Současně usneseno, že výtěžky poplatků bude použito k výdajům spojeným se stavebním řízením a zbytek pak kú krytí mimořádných výdajů v rozpočtu.

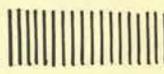

Nourová kolonie :

- I. Borecký
- II. Štěpánek
- III. Kalina
- IV. Houžvička
- V. Heřman
- VI. Křivánek
- VII. Bárta
- VIII. Svoboda
- IX. Houděk
- X. Kubr
- XI. Rygl
- XII. Antoš
- XIII. Vrba
- XIV. Plaček

stará zástavba

proluka pro železniční
trati

Ctěnícký hřbitov

nourové domky na katastru
obce Přerov

nourové domky na katastru
obce Vánoč

stavební parcely 1. - 31.

Náčrtek parcelace na č. kat. 176 a 178
strana 69.

Zdravotnictví

M

aše generace, rozená koncem první světové války, nebo záhy po ní, zažila převratné změny ve zdravotnictví. Došlo k nim v důsledku rozvoje lékařské vědy a vlivem hlubokých společenských a sociálních přeměn.

Něbyli jsme již svědky karikování nemoci a pouštění žilou, ale z dětských let si pamatujeme, jak naše babičky věřily na „uhnanutí“. Nikovské zkušenosti nám říkají, že na rozříznutou patu se dával jitrocel, na bolavé místo syrová bramborová placka, aby „táhla horkost“. Zнали jsme rajecí sádlo, psí sádlo a jelení lůj jako léky. Naše osobní zkušenosti s „doktorem“ z dětských let jsou mixové. Pamatuji se, jak mě maminka po prvé vedla k doktorovi asi v deseti letech se závětlem spojivek. Po druhé jsem se setkal s doktorem v patnácti letech, když jsem jako doklad k žádosti o přijetí do učitelského ústavu potřeboval lékařské vysvědčení o zdravotním stavu. U nás doma byl doktor jednou, když jej volali k mladšímu bratrovi, ležícímu v horečce se zduřelými žlázami na krku, z obavy, aby neměl záškit. Pojem lékárna jsem jako kluk neznal.

Instituce státního obvodního lékaře byla v naší obci zřízena s určitostí před rokem 1890, kdy ve Vínorňi působil MUDr. Václav Meysnar. Narodil se 23. ledna 1842 a zemřel 26. srpna 1890. Pohřben

na vinořském hřbitově. Hrob byl zrušen v roce 1964. Byl to lékař - lidumil.

V období let 1890 až 1893 se obvodní lékaři střídali. Dne 15. prosince 1892 vzalo obecní zastupitelstvo na vědomí oznámení, že "... MUDr Jan Ruml činnost svou co obvodní lékař započal."

Téhož roku 1892 žádá MUDr Em. Malý obecní zastupitelstvo, aby mu za vykonávané služby zdravotní ode dne 12. února 1892 do 1. listopadu 1892 byla vyměřena náhrada tak, jako se to stalo v roce minulém. V obecním zastupitelstvu dne 25. ledna 1893 "... usneseno, aby p. MUDr Malému byla k jeho žádosti vyplacena náhrada za výkon zdravotní služby roky 1891, totiž 80 Kč ročně za 8 a půl měsíců a 6/66 v úhrnném obnosu 56 Kč 61 Kč. V pádu, že by p. Dr. Malý částku tu přijmouti se zdráhal, vybrán byl k přiložení dokladu k jeho účtu ze dne 6. ledna 1893, znějícímu na 85 zlatých."

Dne 28. listopadu 1892 projednává obecní zastupitelstvo: "Okresní výbor oznamuje, že se dle usnesení svého ze dne 13. října 1892 zatím obsazuje místo obvodního lékaře a že se týž úřad dnem 1. listopadu 1892 svěruje panu MUDr Jaromíru Dvořákovi."

Ve schůzi obecního zastupitelstva 1. března 1893 "... čten přípis okresního výboru v Karlíně ze dne 25. února 1893 čís. 400, v němž oznamuje jmenování MUDr Josefa Čihniho obvodním lékařem ve Vinoři a že týž dnem 1. března 1893 úřad svůj nastoupí." MUDr Čihni vykonával pak funkci obvodního lékaře ve Vinoři až do své náhlé smrti 7. února 1927. Vlastnil dům čp.

24 na návsi, kde ordinoval. Za pacienty jezdil v kočáře, taženém párem běloušů. Byl italského původu. Jeho otec Carlo Chini, podnikatel staveb, měšťan domazlický, se narodil r. 1828 ve Vareze v Itálii. Zemřel ve Vínorů r. 1894. Syn MUDr. Josefa Chiniho Otakar Chini, bankovní úředník, se narodil 13. srpna 1893 a zemřel 17. června 1930. Všichni tři byli pochováni na vínorůském hřbitově, v hrobě čís. A 1/8. Hrob byl zrušen, místo zakoupena rodina Podhorských z Radonic. Podle sdělení hrobníka Ladislava Flačka byly exhumované ostatky Dr. Chiniho zpopelněny a uloženy v hrobce rodiny Thomovy z Přezletic, evidenční číslo hrobu C 5/85.

Jo roce 1918 působil knátce ve Vínorů současně s dr. Chinim další lékař - Dr. Lochner. Vystavěl stavení čp. 110. Ordinoval zde v přízemí. Zabýval se zubním lékařstvím.

Nástupcem Dr. Chiniho ve funkci státního obvodního lékaře byl MUDr. Ladislav Holeček. Nastoupil do Vínorů dnem 13. 2. 1927a působil zde nepřetržitě až do . Celou tuto dobu ordinoval ve ztísněných podmínkách. S počátku měl pronajatou místnost s čekárnou v patře čp. 8. „U Žitných“. Později, když jeho tchán plk. Rattich koupil stavení čp. 105, provozoval Dr. Holeček, lékařskou praxi zde. Bylo to jediné zdravotnické zařízení v obci. Praktický lékař léčil pacienty všech věkových kategorií, odbornost zde prakticky neexistovala. Odborné lékaře v Praze vyhledávali jen ti, kdo mohli zaplatit. Lékařské úkony se i u praktického lékaře platily. Nemocen-

ské pojištění se členilo na nemocenské pořadí podle zaměstnaneckých kategorií. Z toho plynuly značně rozdílné nároky pojištěnců. Lékař pracoval sám, pomocnou sílu neměl. Povolání zdravotních sester se začalo šířit v letech bezprostředně před první světovou válkou. Vinohrské obecní zastupitelstvo projednávalo ve své schůzce 19. prosince 1913 "... přípis c. k. okresního hejtmanství v Karlíně ze dne 23. května 1913 čís. 24 328, týkající se všeobecného vzdělávání a odborné schopnosti k zodpovědné službě u lůžka nemocného, jež k tomu účelu budou na větších nemocnicích zřízeny školy k praktickému a teoretickému výcviku ošetřovatelů, vzat na vědomí bez jakéhokoliv usnesení."

O úrovni zdravotní péče výmluvně hovoří zápis z jednání obecního zastupitelstva 30. prosince 1907: "Zmiňuje se pan starosta, že v nynější době vyskytují se často případy onemocnění nakažlivými nemocemi a že má takový nemocný oddělen býti od zdravých osob (izolován). V mnohých případech nenechá se však izolace řádně provésti, jelikož má některá rodina pouze jednu světnici k obývání. Bylo by tudíž ráhodno, kdyby obce měly své nemocnice, do nichž by se nemocní v podobných případech k ošetřování dopravovali. O věci této rozptýřla se delší debata, načež usneseno, aby na památku šedesátiletého jubilea Jeho Veličenstva císaře Františka Josefa dala obec částku 1000 korun co základ na zřízení obecní nemocnice a aby požádán byl pan hrabě Otakar Czernin, by potřebný pozemek k stavbě této daroval."

K převozu pacientů do nemocnice docházelo jen v krajních případech,

protože pobyt v nemocnici se rovněž platil. Vínor patřila do rajonu všeobecné nemocnice na Karlově náměstí v Praze. Po dokončení výstavby nemocnice na Bulovce v Praze 8. byli vínorští pacienti umisťováni též zde. Převoz do nemocnice byl nemocný nucen obstarat si sám. Vínorská obec zřídila svůj ambulanci vůz, tažený koňmi na návrh Dr. Činiho v roce 1923. Vůz sloužil až do roku 1934, kdy byl za 300 Kčs odprodán statkáři Josefu Hofmanovi. Sanitní vůz vlastnila též obec Horní Počernice. Dne 18. srpna 1924 žádaly prostřednictvím okresní Správní komise, aby okolní obce přispívaly na amortizaci a opravy tohoto vozu. Vínorská obec požadavek odmítla.

System odborné zdravotnické péče o děti neexistoval. Porodnickou praxi po domácnostech prováděly porodní asistentky, t. zv. „porodní báby“. Před první světovou válkou ve Vínorí působila Terezie Novotná. Obecní zastupitelstvo projednálo dne 29. května¹⁹¹² „... žádost Terezie Novotné o jmenování obecní babičkou a udělení příspěvku za ošetřování chudých rodiček. Usneseno, aby žadatelce byl pro rok 1912 udělen příspěvek v obnosu 20 korun. Záležitost jmenování obecní babičkou nebyla projednána.“ Teprve za rok - 7. května 1913 bylo usneseno „... jmenovati Terezii Novotnou porodní babičkou s ročním příspěvkem 20 korun, který jí má býti na potvrzení každého roku vyplacen.“

Po první světové válce vykonávala zde praxi porodní báby Marie Friedrichová. Bydlela vedle Řepkovy hospody v čp. 116. Lze říci, že přivedla na svět generace mých vrstevníků.

Obávanými dětskými nemocemi byly tuberkulóza, záškrt a spála. V třicátých letech se již proti záškrtu očkovalo na náklad obce. Dne 27. ledna 1934 oznámil Dr. Holeček obecnímu zastupitelstvu, že „... jest ochoten provést očkování dětí proti záškrtu a to u chudých a nezaměstnaných zdarma, jestliže obec uhradí potřebné serum, jež u 60 dětí by vyžadovalo nákladu asi 150 - 200 Kčs. U ostatních dětí provedl by očkování za 30 Kčs na dítě. Očkování děje se třikrát. K návrhu pana Holuba usneseno serum do výše 200 Kčs uhraditi.“ Zvyšováním počtu přihlášených rostly náklady. Obec proto musela serviám očkováných dětí znovu přezkoušet a upravit. Dne 20. března 1934 se obecní zastupitelstvo usneslo povolit náklad na jedno očkování ve výši 10 Kčs.

Řadu dětských nemocí neuměla lékařská věda léčit a tak děti umíraly v kojeneckém i pozdějším věku. Čtvrtinu původního vinohradského hřbitova zabíralo dětské oddělení. Snad každý z nás pamatuje úmrtí vrstevníka z dětských let. Já vzpomínám na smrt Jonáka Holých, se kterým jsme kamarádili. Zemřel na zánež mozkových blan v 11 letech.

Sociální poměry

polečensko politický systém první republiky v letech 1919 až 1939 vytvářel značné sociální rozdíly i v naší obci. Dělitkem mezi dobře a špatně situovanými byla obvykle příslušnost ke společenské vrstvě. Uplatňovaly a

projevovaly se přirozeně též morální a charakterové vlastnosti jednotlivců.

Domovská obec měla zákonnou povinnost postarat se o své příslušníky. I když se o to snažila, nebyla schopna svými možnostmi sociální případy uspokojivě řešit. Někdy bylo obecní zastupitelstvo stavu účinně pomoci a bídu zmírnit, jindy šlo o almužny, jak vyplývá z řady případů, které jsem se zapíší o schůzích zastupitelstva zachytil:

Dne 2. prosince 1923 mezi jednáním dostavil se Jakub Zelenka z Prahy, náš příslušník, a žádá o zvýšení podpory, ježto s 10 Kčs nemůže být s ženou živ a nájem platiti. Po krátké debatě přijat návrh p. Plesnivýho, aby podpora byla udělena také jeho ženě a schváleno vypláceti této chudinkou podporu obvyklou, od 1. prosince 1923.

Dne 19. prosince 1923 - Hrabová Kateřina žádá za dodání jí do okresního chorobince za podmínek, okresní Správní komisi stanovených. Pan Hřebíčka navrhuje, aby žadatelka byla dodána do okresního chorobince a aby okresní Správní komise byla požádána o její přijetí. Náklad 2 Kčs denně povolen. Návrh přijat všemi hlasy.

Dne 11. září 1924 pan Altman podává informace o Hrabovi, který dle jeho šetření jest zachovalý a doporučuje, aby se mu vyhovělo dle možnosti. Pan Hladík přimlouvá se za návrh pana Altmana a doporučuje, aby obec mu zapůjčila obnos 200 Kčs a 200 Kčs aby mu darovala. Pan Nedvidek navrhuje, aby se mu zapůjčil celý obnos 400 Kčs a 100 Kčs aby se mu darovalo. Pan Hladík navrhuje mírně splátky, pan Nedvidek, 10 Kčs čtvrtletně. Pan Chytrka dává pak, zprostředkující návrh, aby se mu zapůjčilo 300 Kčs a 200 Kčs darovalo. Návrh tento

i s návrhem na splácení 10 Kčs čtvrtletně schválen a usneseno, aby obnos 500 Kčs s příslušným dopisem byl panu Altmanovi Kč doručení předán. " Jirž Hrabá z Kladna obrací se na představenstvo domovské obce znovu dne 3. dubna 1937 a "... žádá podporu, ježto nemá, čím by zaplatil byt Kč 1. dubnu a hrozí se mu soudním vystěhováním. Usneseno vyšetřiti jeho rodinné a majetkové poměry, jakož i chování. Pan Hroněk navrhuje, aby se šetření provedlo prostřednictvím četnické stanice. Schváleno. "

Dne 19. prosince 1925 byla projednávána záležitost chudinských podpor. " Žádosti M. Janátkové za chudinské ošacení se vyhovuje jako roku minulého. Žádosti Linhartové a Ulrychové vyhovuje se, zařaditi do seznamu almužnic. Žádosti Nováka z Vysočan vyhovuje se poskytnutím současně podpory jeho paní. K Novému roku usneseno vyplátni všem po 50 Kčs novoročně a od 1. ledna 1926 Kč návrhu pana Přesličky buď už vyplácena zvýšená chudinská podpora v obnosu 25 Kčs měsíčně.

Dne 15. května 1926 - " V. Příbyl dostává rentu 90 Kčs. Okresní správní komise dle stanov pro chorobince vyhražuje si povinnost od obce, aby renta tato byla obcí zašílána okresní správní komisi mimo paušálního 2 Kčs příspěvku. Usneseno zařaditi u okr. soudu o zastavení vypláčení této renty ve prospěch okresního chorobince. Schváleno většinou. "

" Dne 15. května 1926 byl schválen příspěvek, 30 Kčs měsíčně na ústavní výchovu Václava Linharta. Dne 3. února 1932 žádá

Adolf Linhart o měsíční podporu na Syna Václava, který jest umístěn v ústavě pro slabomyšlné hochy v Plzni. Usneseno udělit měsíční příspěvek 20 Kčs až do odvolání, počínaje 1. březnem 1932. Jednohlasně schváleno.

Dne 29. ledna 1927 - „Účet za ošetřovně Hildegardy Žitné v ústavu ochrany matek a kojenců v Praze, ve výši 2.363,29 Kčs se schvaluje, ježto dohoda o ponechání v tomto ústavu byla svého času sjednána. Současně bud' dožádána Správa širučince ve Chvalech o umístění a sdělení podmínek.“ Zápis ze 3. dubna 1927 konstatuje „Žitná Hilda - umístění v rodinné péči. Dítě toto bylo po opuštění matkou u komise pro ochranu matek a kojenců a podařilo se nám za pomoci obecního úřadu a okresní péče o mládež umístiti v rodinné péči bez poplatku. Umístění vyžádalo si předběžného nákladu 184.30 Kčs, kterýžto obnos schvaluje se vyplátiti.“

Dne 16. září 1927 schválen návrh obecní rady vyplácti příslušníku obce Bosákovu obvyklou chudinskou podporu 30 Kčs měsíčně ode dne 1. října 1927.

Dne 19. prosince 1927 schváleny tři návrhy. „Žádosti za udělení chudinské podpory 30 Kčs měsíčně občanu Vítovi se vyhovuje s platností od 1. ledna 1928. Schvaluje se vyplátiti obnos a 50 Kčs pro všechny jednotlivé almužníky. Mimo to schvaluje se vyplátiti dětem Macháčovým Kčs 50, Janatkové ošacení Kčs 200 a Čechovým dětem Kčs 200. Vyzíivovací příspěvek občance Byšické na rok, 1928 dále se pokračuje a schvaluje vyplátit.“

Dne 12. května 1928 - „Žádosti paní Antonie Kavínové se vyhovuje, dostane 30 Kčs chudinské podpory od 1. června 1928.“ Dne 11. února 1936 „pan Václav Karel žádá o příspěvek, na pohřeb dosavadní naší nemajetné příslušnice Antonie Kavínové, o níž se až do konce jejího života staral, aniž by požadoval příspěvek, od obce. K návrhu pana Hladíka usneseno darovati Kčs 300.“

Dne 2. března 1929 projednává se žádost Kristýny Králové a Antonie Jandové o chudinskou podporu. Usneseno udělit oběma chudinskou podporu 30 Kčs měsíčně od 1. dubna 1929.

Dne 27. ledna 1934 - „K žádosti Josefa Svobody o prozatímní výpomoc v nouzi uděluje se Kčs 100 s podmínkou, že tuto částku žadatel odpracuje na obecních pracích.“ Jehož dne žádá Ottilie Janáčková rovněž o podporu. „K návrhu obecní rady byly vyšetřeny poměry žadatelčiny a obecní rada navrhuje podporu Kčs 20. Schvaluje se.“

Dne 14. února 1934 žádá Alois Vodvářka za odpomoc v nouzi. „Po debatě usneseno k návrhu pana Fibra, aby byla dána poukázka na zboží a 6 litrů mléka do výše 20 Kčs na týden. V případě potřeby, nechť starosta s některým členem rady vydá tentýž poukaz na další týden. Obecní rada schvaluje toto opatření výhradně s ohledem na nemocné dítě žadatelovo.“

Dne 4. srpna 1934 - „Řeč o mládež Práva VIII. poskytlá okamžitou podporu paní Hrabětové, manželce našeho příslušníka Josefa Hraběte, která podle vyšetření

nachází se ve velké bídě. Je zaměstnána jako билетářka v biografu. Děti jsou tři a jen jedno jest v bezplatné zlatim práci zaměstnáno. Poskytnutých Kčs 300 na nájem usneseno zaplatiti."

Dne 11. února 1936 - „Žádosti Josefy Krejčové za poskytnutí chudinské podpory se k návrhu obecní rady vyhovuje a schvaluje se obvyklá chudinská podpora Kčs 30 s platností od 1. března 1936.

Dne 16. května 1936 - „Stanislav Kubr žádá o zápujčku z obecní pokladny v obnosu 1500 Kčs na postavení nouzového domku, neboť bude v případě nedobrovolně-vystěhování vystěhován z bytu exekučně. Pan starosta podrobně vysvětluje povinnost obce, směřující k ochraně jejích příslušníků na straně jedné, na straně druhé těžkou situaci obecní pokladny a poněvadž obec jest morálně zavázána vráti v ochranu svého příslušníka, doporučuje, aby prozatímně byl poskytnut byt Stanislavu Kubrovi v obecním chudobinci na tu dobu, než by našel trvalé zaměstnání, aby mohl jinde si byt zaopatřiti. K tomuto bodu promluvili páno-
vé Holub, Fibr, Hosnedl a Vrba a po věcné debatě přijat byl návrh pana Holuba tohoto znění: Stanislavu Kubrovi poskytuje se byt v chudobinci na dobu 6 měsíců bezplatně, v tom případě, že uvedenou dobu bude bez zaměstnání. V případě, že bude zaměstnán, bude platiti nájemně, odpovídající roční výši 420 Kčs. Po uplynutí šestiměsíční doby, kdyby stav byl nezměněn, vyhlašuje si zastupitelstvo právo jednati o nové žádosti, jež mu-

si být předložena. Schváleno proti hlasu pana Fibra, který svoje hlasování odůvodňuje, že jmenovaný nepatří do chudobince."

Dne 16. prosince 1936 - "Antonín Výskočil bytem Repy, žádá o příspěvek na zaplacení činže, jektó jest dlouhou dobu bez zaměstnání a nemajetný. Usneseno povolití polovinu žádané částky t. j. Kčs 130." Téhož dne žádá též František Švarc o příspěvek na činži. "Po vyšetření poměrů k návrhu pana Fibra a k protinávahu pana Nejedlého usneseno poskytnouti jednorázovou výpomoc Kčs 100."

Zemská péče o mládež svým přípisem ze dne 7. července 1937 žádá za příspěvek na výchovu nezletilého příslušníka Josefa Jirsu, který byl přijat do zemské výchovatelny v Ledcích - Sternberku za roční ošetrovné Kčs 450 a oděvné Kčs 500. Poručník dítěte bude platiti měsíčně Kčs 220. Usneseno poskytnouti měsíční příspěvek Kčs 20.

Dne 28. listopadu 1939 - "František Švarc, náš příslušník, bytem ve Vlkavě žádá o příspěvek na výživu. Po krátké debatě usneseno schváliti částku 30 Kčs."

Dne 15. dubna 1938 - "Zemský úřad předepsal obci náhradu 20% nákladu na léčebné, která činí 1013.30 Kčs. V seznamu léčených jsou též osoby, které podle usnesení rady mohly by si léčebné zaplatiti. Budou předvolány na obecní úřad s vyzváním k zaplacení 20% částky, připadající na obec."

Dne 19. května 1938 - "Policejní ředitelství v Praze sděluje, že Antonín Novák byl nalezen v Praze na ulici nemocný a vyšláblý a dodán do noclehárny ve Výsočanech na náklad obce za poplatek 15 Kčs denně. Má se převzati. Poněvadž Antonín Novák ač byl přijat usnesením okresního výboru do

okresního chorobince, nemůže být převzat, protože v chorobinci není místa. Usneseno vyhledati mu vhodný útulek, až do té doby, než-li by mohl být umístěn v chorobinci. "Dne 9. června 1938 projednává obecní rada zprávu, že „Antonín Novák může být umístěn v ústavu rádu Milosrdných sester Mělník, za ošetřovně 10 Kčs denně. Schváleno."

Vánoční - novoroční almužny

Dne 19. prosince 1923 - „Pan Přeslička navrhuje, aby almužnicím, které požívají stále chudinské podpory ve výši 10 Kčs měsíčně, byla udělena vánoční výpomoc a sice tento všem po 40 Kčs jako dar. Návrh tento schválen a obnos 360 Kčs poukázán buď k výplatě."

Chudinská podpora činila 10 Kčs měsíčně. Teprve 20. srpna 1927 "... okresní správní komise doporučuje zvýšení chudinských podpor na 30 Kčs měsíčně. K návrhu p. Hronka usneseno vypláceti od 1. září 1927 Kčs 30 měsíčně."

Dne 17. ledna 1929 se obecní zastupitelstvo usneslo vyplatiti všem, kteří berou chudinskou podporu po 50 Kčs novoročního.

Dne 16. prosince 1936 - „K podnětu pana starosty usneseno, aby nezaměstnaným rodinám a chudým byla poskytnuta vánoční výpomoc asi v stejném způsobu, jako minulého roku. Za tím účelem jednal pan starosta s panem ředitelem cukrovary o přiděl cukru a dopsal panu Bělohříbkovi. Konečně usneseno požádati pány Vaníčka, Nováka a Pechra o příspěvky a okresní péči o mládež o přiděl. Rozdělení přidělu stane se po dojití darů za

účasti členů obecní rady, kteří budou panem starostou porváni. Současně se schvaluje případný příspěvek z obecní pokladny."

Obecní sirotci

Obec měla zákonnou povinnost postarat se též o sirotky po rodičích, kteří zde měli domovské právo. Bída přodívala zase bídu. Tyto děti, obvykle z narušených rodin, od útlého dětství až do dospělosti citově strádaly. Nesly s sebou komplex křivdy, který často vyrovnávaly svým asociálním jednáním a procházely pak různými sociálními ústavami. Ti šťastnější získali adoptivní rodiče a byli vychovávaní v rodinách. Obecní zastupitelstvo i rada se snažily dostat svým povinností, většinou však s chatrným výsledkem. Z řady pohutých osudů obecních sirotek jsem vybral tři charakteristické.

Josef Kirschner

pocházel ze Kbel, rodiče měli ve Vinohři domovské právo. Ve schůzi obecního zastupitelstva dne 20. února 1901 "...oznamuje pan starosta, že přišel k němu se žádostí za podporu Josef Kirschner, kterýž vypovězen byl z panské cihelny ve Kbelích ocitl se s rodinou svou uprostřed nejtěžší zimy bez bytu i bez výdětku, i táže se, co má se s rodinou Kirschnerovou státi. Po delším rozhovoru, kterýž vyzníval celkem v ten smysl, že Josef Kirschner pro své nepěkné vlastnosti nezastluhoval by vlastně podporu žádnou, usneseno, aby dle možnosti hleděl se rodině jeho vyhlédati zde byt a to za roční nájemné až do výše 60 - 64 korun."